

**Latgales plānošanas reģiona Ilgtermiņa attīstības
stratēģija 25 gadiem**

**Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma
2010.-2017.gadam**

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

Vides pārskata projekts

Izpildītājs: SIA “Grupa93”

Rīga 2010

Saturs

IEVADS.....	5
1. LATGALES REĢIONA ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTU MĒRĶI, ĪSS SATURA IZKLĀSTS UN SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM.....	6
1.1.1. Mērķi.....	6
1.1.2. Īss satura izklāsts.....	6
1.2. Attīstības programma 2010. – 2017. gadam	7
1.2.1. Mērķi.....	7
1.2.2. Īss satura izklāsts.....	7
1.3. Stratēģijas un Programmas saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	8
2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA	10
2.1. Vides pārskata mērķi, galvenie pamatprincipi un metodes.....	10
2.2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas	10
2.3. Sabiedrības līdzdalība	11
3. ESOŠĀ VIDES STĀVOKĻA ANALĪZE	12
3.1. Vides stāvokļa apraksts un vērtējums.....	12
3.1.1. Dabas resursi.....	12
3.1.2. Derīgie izrakteņu ieguve.....	12
3.1.3. Pazemes un virszemes ūdens resursu izmantošana.....	13
3.1.4. Zemes izmantošana, lauksaimniecības zemju un meža resursi	14
3.1.5. Daba un bioloģiskā daudzveidība	15
3.1.6. Vides kvalitāte.....	18
3.2. Iespējamās izmaiņas, ja attīstības plānošanas dokumenti netiktu īstenoti	28
3.3. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt.....	29
4. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS	30
5. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI.....	31
5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi	31
5.1.3. Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas vides aizsardzības jomā	31
5.1.2. Eiropas Savienības vides politikas dokumenti.....	32
5.2. Nacionālie vides politikas dokumenti un vides aizsardzības mērķi	35
6. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA UN TĀ IESPĒJAMO ALTERNATĪVU ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS	39
6.1. Plānošanas dokumentu vispārējo ietekmju raksturojums.....	39
6.1.1. Plānotās Daugavpils un Attīstības centru tīkla attīstības ietekme uz vidi	40
6.1.2. Plānoto transporta savienojumu ietekme uz vidi	40
6.1.3. Plānotās ražošanas un uzņēmējdarbības ietekme uz vidi	43
6.1.4. Tūrisma infrastruktūras attīstības ietekme uz vidi.....	44
6.1.5. Programmas ietekme uz NATURA 2000 teritorijām	44
6.2. Plānošanas dokumentu pozitīvās un negatīvās, tiešās un netiešās, īstermiņa un ilglaicīgās un citas ietekmes	45

6.2.1.	Pozitīvās ietekmes – tiešas un netiešas, īstermiņa un ilgtermiņa, pārejošas un noturīgas	45
6.2.2.	Iespējamās negatīvās ietekmes – tiešas un netiešas, īstermiņa un ilgtermiņa, pārejošas un noturīgas	46
7.	RISINĀJUMI BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI MAZINĀŠANAI	48
8.	IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI	50
9.	IESPĒJAMĀ PĀRROBEŽU IETEKME	52
10.	STRATĒĢISKĀ NOVĒRTĒJUMA VEIKŠANAS METODES	53
11.	PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI	54
11.1.	Valsts vides monitoringa programma	54
11.1.1.	Atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringa programma	54
11.1.2.	Ūdens monitoringa programma	55
11.1.3.	Zemes monitoringa programma	55
11.1.4.	Dabas teritoriju monitorings	55
11.2.	Plānošanas dokumentu monitorings	56
12.	KOPSAVILKUMS	57
	IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	60
	PIELIKUMI	61
10.	PIELIKUMS SARAĶSTE AR VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJU	61

Izmantotie saīsinājumi un apzīmējumi

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

ES – Eiropas Savienība

ĪADT – Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

IVN – ietekmes uz vidi novērtējums

LR – Latvijas Republika

LVĢMC – Valsts SIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"

NAP – Nacionālais attīstības plāns

SIVN – stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

Stratēģija - Latgales plānošanas reģiona Ilgtermiņa attīstības stratēģija 25 gadiem

Programma – Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 2010. – 2017. gadam

Ievads

Vides pārskats sagatavots, balstoties uz likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta 3.daļas prasībām un saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” nosacījumiem..

Vides pārskata autors – SIA „Grupa 93”. Vides pārskatā izvērtēta divu Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu – Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 25 gadiem un Attīstības programmas 2010. – 2017. gadam iespējamā ietekme uz vidi.

Stratēģija ir plānota balstoties uz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 prioritātēm „telpiskās attīstības perspektīva” nacionālo interešu teritorijas „Austrumu robeža” ietvaros. Programma ir Latgales reģiona piedāvājums nākamajam finansēšanas periodam 2014. –2020.g., lai ieviestu horizontālās darbības programmas (kopumā sabiedriskajai apspriešanai izvirzītas 12 darbības programmas), līdztekus līdzšinējai nozaru plānošanas pieejai. Attīstības programma balstīta vietējās vajadzībās un sadarbībā starp reģiona institūcijām, privāto un nevalstisko sektoru. Latgales plānošanas reģiona Programma ievēro Latgales stratēģiju 2035, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030 (Eiropa 2020). Posmā līdz 2013.gadam Programma pakārtota Vienotā stratēģiskā ietvardokumenta 2007-2013 Darbības programmām; aktīvi sekojot nākamā 2014-2020 finansu perioda plānošanai nacionālā līmenī. Programmu definē reģiona intereses.

Vides pārskatā raksturotas galvenās vides problēmas, vidi piesārņojošie objekti un dots pārskats par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un objektiem. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi, īpaši tie, kas attiecas uz ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu un plānošanas dokumenta saturu, un veids, kā šie mērķi vai apsvērumi, kas saistīti ar vidi, ir ņemti vērā šo Latgales attīstības plānošanas dokumentu vides pārskatā. Pārskatā sniegts stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras raksturojums, šis plānošanas dokumenta raksturojums, integrētās attīstības programmas ilgtermiņa un vidēja termiņa mērķi un to ietekme uz vidi, īstenojot Stratēģiju un Programmu, kā arī ieteikumi, lai novērstu vai samazinātu ietekmes un iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums. Pārskats ietver arī pasākumus plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai un informācijas kopsavilkumu.

1. Latgales reģiona attīstības plānošanas dokumentu mērķi, īss satura izklāsts un saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Latgales plānošanas reģiona Ilgttermiņa attīstība stratēģija 25 gadiem (īssais nosaukums "Latgales stratēģija 2035") un Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 210. – 2017.g. ir reģiona stratēģiski nozīmīgs dokumenti, kas koncentrē reģiona resursus, pašvaldības un dažādu sabiedrības grupu (uzņēmēji, iestādes, nevalstiskais sektors, iedzīvotāji) darbības un investīcijas saskaņotai un mērķtiecīgai rīcībai, kas vērsta uz Latgales plānošanas reģiona ekonomisko attīstību vidējā un ilgtermiņā.

1.1.1. Mērķi

Stratēģijas izstrādes mērķis ir noteikt reģiona attīstības politiku, prioritātes un ceļus, kādā veidā Latgalē iespējama izaugsme.

Stratēģijā reģiona attīstībai izvirzīts galvenais (lielais) mērķis: **radīt ienākumus visiem Latgales reģiona iedzīvotājiem.**

Stratēģijā noteikti mērķi galvenā mērķa sasniegšanai:

- Konkurētspējas saglabāšana, salīdzinot ar Skandināviju un Eiropas Savienības valstīm.
- Līdz 2020. gadam stratēģijas mērķis ir dubultot vidējas alga līmeni.
- Ārējās migrācijas un iedzīvotāju skaita samazināšanās apturēšana. Līdz 2035. gadam reģiona iedzīvotāju skaits ir jānotur lielāks ar 300 000 iedzīvotājiem

1.1.2. Īss satura izklāsts

Stratēģija ietver šādas galvenās nodaļas: Latgales stāsts un Latgales portrets (pamatinformācija par reģionu un tā resursiem), Tendences, Iespējas, Lielie mērķi, Stratēģiskie virzieni Ieviešanas plāns, Programmu saraksts un Ieviešanas uzraudzība,

Reģionu raksturo bagātība ar dabas resursiem (meži – 39 % no reģiona kopplatības, lauksaimniecībā izmantojamā zeme - 45 %), Skandināvijas, Lietuvas, Igaunijas, Krievijas un Baltkrievijas tuvums. Stratēģijā izvērtētas tendences pasaulē, kuras ievērojamas plānojot reģiona attīstību, ģeopolitikā (uzsvērtā saikne ar apkārtējiem reģioniem), uzņēmējdarbībā un ražošanā (lielo korporāciju izaugsme un dominance), darbaspēkā migrācijā (pieaug darbaspēka starptautiskā migrācija), enerģijas jomā (izsīkst neatjaunojamie enerģija resursi), iedzīvotāju skaita un struktūras izmaiņās (iedzīvotāju skaits pasaulē pieaug, Eiropa – veco un skaits samazinās), urbanizācijā (palielinās pilsētu iedzīvotāju skaits, lauku reģionos – samazinās) un pārtikas jomā (pasaulē palielinās pieprasījums pēc pārtikas).

Stratēģijas galvenais mērķis radīt ienākumus visiem Latgales reģiona iedzīvotājiem, ir sasniedzams attīstīt šādus stratēģiskos virzienus "prasmes", "savienojamība", "pārvaldība" un "efektīvi uzņēmumi".

Plānoti 3 ieviešanas etapi: 2010. – 2014.g.- sagatavošanās, 2014. –2020.g. - aktīvas ieviešanas periods un 2020+ - izvērtējums un jaunu mērķu noteikšana.

Stratēģijas ieviešanai noteiktas 12 darbības programmas: "Fonds", "Pārtika", "Pierobeža" "Skola+", "Daugavpils" "Pasākumi", "Sociāli atbildīgā Latgale", "Savienojumi", "Attīstības centru tīkls", "Ezeri", "Novadu programma" un "Zaļā ekonomika".

Stratēģijā ir ietverts arī tās ieviešanas uzraudzības mehānisms, kurā aprakstīts stratēģijas īstenošanas – attīstības gaita, atbilstība mērķiem un rīcībām, noteikta regulāra pārskatu sagatavošanas nepieciešamība, novērtēšanas un lēmumu pieņemšanas procedūra.

1.2. Attīstības programma 2010. – 2017. gadam

1.2.1. Mērķi

Programmas mērķis nodrošināt stratēģijas ieviešanu, veidojot reģiona piedāvājumu stratēģijas ieviešanai nozaru griezumā nākamam finansēšanas periodam un reģiona piedāvājums reģiona mērķprogrammām (kopumā no 12 darbības programmas)

Vispārējie mērķi – ienākumu ģenerēšana

Viens no stratēģiskajiem mērķiem – apturēt migrāciju no reģiona.

1.2.2. Īss saturs izklāsts

Latgales programma ievēro Latgales stratēģiju 2035, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030 (Eiropa 2020). Posmā līdz 2013.gadam Programma pakārtota Vienotā stratēģiskā ietvardokumenta 2007-2013 Darbības programmām; aktīvi sekojot nākamā 2014-2020 finansu perioda plānošanai nacionālā līmenī, un ar Latgales Programmu definējot reģiona intereses.

Latgales iespējas ir ierobežotas; nākotnes statistiskie aprēķini rāda negatīvu ainu. Stratēģiskā izvēle / izvēlētais Darbības programmas ir tādas, kas mobilizē Latgales resursus (uzņēmumus, pašvaldības, cilvēkus), izmanto vietējos dabas apstākļus un pierobežu.

Visas darbības programmas realizējamas Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 prioritātes „telpiskās attīstības perspektīva” nacionālo interešu teritorijas „Austrumu robeža” ietvaros.

Latgales attīstības programma 2010-2017.gadam sastāv no divpadsmit darbības programmām:

- “Latgale ID” - programma ražošanas attīstībai Latgalē; uzņēmumu atbalsta programma
- “Fonds” - finanšu instrumentu programma; programma darbības programmu finanšu mehānismi, programma projektu kapacitātei
- “Pārtika” - Reģiona ekonomikas programma – zemnieku, lauksaimniecības pārstrādes uzņēmumu, augstskolu, pašvaldību, profesionālo skolu un saistīto nozaru apvienojošs ietvars nodarbinātības un reģiona ienākumu paaugstināšanai
- “Pierobeža”- teritoriāla programma, pamatota LIAS 2030
- “Skola+” - Lauku pakalpojumu un sociālo tīklu programma
- “Daugavpils”- starptautiskas pilsētas programma
- “Pasākumi”- Latgales veicināšanas/mārketinga programma (t.sk. sporta, kultūras pasākumi)
- “Sociāli atbildīgā Latgale”- Sociālā programma nabadzības novēršanai un sociālai iekļaušanai; reģiona sociālās kompetences pārkums

- “Savienojumi” - Autoceļu transporta un sakaru infrastruktūras attīstības programma
- “Attīstības centru tīkls” - Pamatota LIAS 2030; Balvi, Ludza, Preiļi, Krāslava, Līvāni, Rēzekne, Daugavpils. Policentriska attīstība
- “Ezeri” - Dabas resursu izmantošanas, aizsardzības, tūrisma
- “Novadu programma”- Reģiona programma novadu centru atbalstam (Balvu pilotpētījums, pakalpojumu minimālais nodrošinājums laukos)
- “Zaļā ekonomika” - Alternatīvie enerģijas veidi, videi draudzīgas ražošanas un apsaimniekošanas modeļi

Katrā darbības programmā ir programmas pamatojums, mērķis, sadarbības partneri, plānotie tiešie un netiešie ieguvumi, finansējuma avoti, indikatīvais nepieciešamais finansu apjoms, programmas ietvaros atbalstāmās aktivitātes un pasākumi. Darbības programma var saturēt apakšprogrammas.

Plānots, ka darbības programmas ieviešanu pārrauga kāda no reģiona institūcijām – valsts iestādes filiāle Latgalē, pašvaldība, izglītības iestāde. Darbības programmu atbildīgie veido valdi, kuru vada Latgales plānošanas reģions.

1.3. Stratēģijas un Programmas saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Stratēģijas un Programmas izstrādē ir ņemts tuvojošos programmēšanas periodu no 2014. gadam, kas prasa pārskatīt līdzšinējos un definēt jaunus reģiona stratēģiskos attīstības virzienus, izvērtējot iepriekšējos periodos sasniegto. Stratēģijai ir tieša saistība ar valstī izstrādātajiem jaunajiem plānošanas dokumenti, kas sagatavo pamatu attīstības finansēšanai pēc 2014. Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija (LIAS), Latvijas attīstības stratēģiskais plāns (LSAP) 2010-2013.g. plānotais jaunais Nacionālais attīstības plāns (NAP) 2014-2020.g, iezīmē galvenos valsts attīstības virzienus tuvākajā vidējā un tālākā perspektīvā.

Tāpat Stratēģijas un Programmas izstrādē un ieviešanā nozīmīgi ir tas, ka valstī turpinās pārvaldes administratīvu un teritoriālo struktūru reformēšana, kas izpaudusies jauna administratīvi teritoriālā (ATR) iedalījuma izveidē, kur galveno lomu spēlē novadi un lielās pilsētas, reģionālās pārvaldes struktūrvienības. Ievērojama valsts pārvaldes reorganizācija pārskatot funkcijas, samazinot izdevumus, efektīvizējot darbu rada jaunu plānošanas situāciju arī Latgales reģionā. Jaunās izveidotās pašvaldības uzsākušas jaunu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādi. Latgales reģiona attīstības stratēģijas un programma ir dokumenti, uz kuriem balstīties jaunu plānošanas dokumentu izstrādē attiecībā pret vietējo plānošanas līmeni.

Valstī tiek pārveidota plānošanas dokumentu sistēma, saistot dažāda termiņa, atbildības līmeņu, plānošanas procesus vienkopus padarot tos uzraugāmākus, nodrošinot to sasaisti ar finansējuma segumu. Šajā kontekstā Stratēģija un Programma ir saistīta ar Attīstības plānošanas sistēmas likumu, Grozījumiem Reģionālās attīstības likumā, Teritorija attīstības plānošanas likumprojektu un plānotās jaunajām Reģionālās politikas pamatnostādnēm.

Abiem plānošanas dokumentiem ir tieša saistība ar to, ka starptautiski nozīmīgs kļūst Baltijas jūras reģions, kur izstrādāta Baltijas jūras reģiona attīstības stratēģija, pieaugošā starptautiskā sadarbība šajā reģionā ir mērķēta uz dziļāku integrāciju, tai pat laikā palielinot konkurenci starp nozīmīgākajiem attīstības centriem. Arvien lielāku nozīmi iegūst Austrumu - Rietumu kravu tranzīts un enerģētiskie avoti. Nozīmīga kļūst Baltijas

jūras telpa un tās izmantošana enerģētikas un tranzīta jomā un tātad - šīs telpas plānošana. Tiek sagaidīts, ka jaunu lielu starptautisku projektu realizācija enerģētikas un tranzīta jomā, paplašinās mobilitāti reģionā, paplašinās Latgales reģiona iesaisti starptautiskā loģistikas telpā un dažādos enerģētiskos avotus.

2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra

Latgales reģiona attīstības plānošanas dokumentu stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir process, kura mērķis ir uzlabot šo reģionālas nozīmes politikas, politikas plānošanas dokumentu kvalitāti, sagatavojot vides pārskatu, vērtējot to iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi un jau plānošanas procesā novērst vai mazināt to īstenošanas iespējamās negatīvās ietekmes uz apkārtnējo vidi un tās kvalitāti, kā arī informēt un iesaistīt sabiedrību plānošanas procesā.

Vides pārskats ir sagatavots atbilstoši Ministru Kabineta 23.03.2004. noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (30.05.2001., ar grozījumiem līdz 10.11.2009.) Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (pieņemts Saeimā 14.10.1998., ar grozījumiem līdz 10.06.2010.) nosacījumiem. Šie normatīvie akti nosaka, to, ka stratēģisko novērtējumu veic plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt cilvēku veselību un vidi, tai skaitā reģionāla līmeņa plānošanas dokumentiem, un arī tiem, kuri saistīti ar Eiropas Savienības līdzfinansējuma izmantošanu, ja plānošanas dokumentus izstrādā vai pieņem pašvaldības institūcijas.

2.1. Vides pārskata mērķi, galvenie pamatprincipi un metodes

Vides pārskata mērķi ir novērtēt esošo vides situāciju plānošanas atbilstoši plānošanas dokumentu saturam un detalizācijas pakāpei, noteikt būtiskās iespējamās ietekmes uz vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, sabiedrību par plānošanas dokumentiem un ar to ieviešanu saistītajām iespējamām būtiskajām ietekmēm uz vides kvalitāti Latgales plānošanas reģionā, kā arī sniegt rekomendācijas būtisku vides ietekmju mazināšanā un nepieciešamības gadījumā piedāvāt kompensēšanas pasākumus

Vides pārskata sagatavošana ir balstīta uz plānošanas dokumentu atbilstības vērtējumu vides un dabas aizsardzības, kā arī ilgtspējīgas attīstības principiem, mērķu, uzdevumu un prioritāro rīcību iespējamo būtisko ietekmju vērtējumu. Galvenie principi SIVN veikšanā un Vides pārskata sagatavošanā ir vides aspektu integrācija attīstības plānošanas dokumentos, piesardzība lēmumu pieņemšanā, alternatīvu izvērtēšana un procesa pārskatāmība.

Vides pārskata sagatavošanā izmantotas šādas metodes:

- esošās situācijas analīze (saistībā ar plānošanas dokumentu saturu pieejamo vides datu analīze);
- konsultēšanās ar vides institūcijām;
- plānotās situācijas (mērķu, uzdevumu un prioritāro programmu) analīze, izvērtējot iespējamo ietekmi uz vidi
- plānoto izmaiņu realizācijas ietekmes veida un būtiskuma novērtējums
- sabiedrības viedokļa noskaidrošana un vides pārskatā.

2.2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas

Gatavojot vides pārskata projektu atbilstoši Ministru Kabineta 23.03.2004. noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 7.¹ un 9. punkta prasībām ir notikusi konsultēšanās ar Vides pārraudzības valsts biroju par vides pārskata saturu un detalizācijas līmeni, par institūcijām un organizācijām, kurām nosūtīt plānošanas dokumentu un vides pārskata projektus, lai saņemtu komentārus un

priekšlikumus, par iespējamo plānošanas dokumentu pārrobežu ietekmi un vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas sanāksmes nepieciešamību.

Vides pārraudzības valsts birojs 2010. gada 16. septembra vēstulē Nr.7-01/1085 (kopija 1. pielikumā) ir norādījis, ka Vides pārskatā ir jāiekļauj tikai tāda informācija, kas ir nepieciešama attiecīgajā plānošanas stadijā, kā arī tāda informācija, kas iegūta iepriekšējās plānošanas stadijās. Birojs ir noteicis, ka komentāru un priekšlikumu saņemšanai plānošanas dokumentu un vides pārskata projekti ir jānosūta Vides valsts dienesta Daugavpils un Rēzeknes reģionālajai vides pārvaldei, Dabas aizsardzības pārvaldei un Veselības institūcijas atbildīgajai struktūrvienībai, kā arī to, ka izstrādātajam ir jānodrošina Vides pārskata sabiedriskā apspriešana un sabiedriskās apspriešanas sanāksmes, vēršot uzmanību uz to, ka paziņojums par sabiedrisko apspriešanu ir jānosūta Birojam ievietošanai mājas lapā.

2.3. Sabiedrības līdzdalība

Vides pārskata sabiedriskā apspriešana ir plānota no 2010. gada 08. oktobra līdz 16. novembrim, sabiedriskās apspriešanas sanāksmes notiks 2010.gada 3.novembrī Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 95, Rēzeknes novada domes lielajā zālē plkst. 10.00 un Daugavpilī, Dobeles ielā 30, Daugavpils novada kultūras centrā plkst.15.00.

Interesenti ar dokumentiem var iepazīties Latgales plānošanas reģiona mājas lapā www.latgale.lv, sadaļā Latgales plānošanas reģions, sabiedriskās apspriedes un mājas lapā www.latgalesstrategija.lv.

Rakstiskus priekšlikumus un atsauksmes par vides pārskata projektu varēs iesniegt līdz 2010.gada 16.novembrim SIA „Grupa 93” vides speciālistei Maritai Nikmane, Kr.Barona ielā 3-4, Rīgā, tālrunis 67217043, vai uz epastu: marita@grupa93.lv

Par sabiedriskās apspriešanas procesu, sanāksmi, saņemtajiem priekšlikumiem, plānošanas dokumentu izstrādātājs sagatavos pārskatu un iesniegs Birojam.

3. Esošā vides stāvokļa analīze

Esošā vides stāvokļa analīzē ir sniegta informācija par vides stāvokli un dabas resursu izmantošanu reģionā, nozīmīgākajā ietekmē, ko rada antropogēnā slodze. Nodaļā norādītas iespējamās vides stāvokļa, dabas resursu izmantošanas un slodžu uz vidi izmaiņas Stratēģijas un Programmas darbības laikā. Apraksts ir veidots ar mērķi attiecināt starptautiskos un valsts vides politikas mērķus uz Stratēģijā un Programmā risinātajiem jautājumiem.

Latgales reģiona vides kvalitāte nav viendabīga – nozīmīgākās vides riska teritorijas ir Rēzeknes un Daugavpils kravu pārkraušanas stacijas, LatRosTrans naftas vads, piesārņojuma pārrobežu pārnese pa Daugavu avāriju gadījumā Baltkrievijā, gruntsūdens piesārņojums no lielākām vēsturiski piesārņotām vietām. Gaisa un ūdens piesārņojums būtisks ir lielākajās pilsētās- Daugavpilī, Rēzeknē, Balvos, Ludzā, Līvānos. Ir paredzams, ka vislielākie ieguldījumi vides aizsardzībā joprojām nepieciešami lielākajās reģiona pilsētās. Otrs problēmu loks ir virszemes ūdeņu - Latgales ezeru pastiprināta eutrofikācija.

3.1. Vides stāvokļa apraksts un vērtējums

3.1.1. Dabas resursi

Pēc valsts prognozes, ja derīgo izrakteņu ieguve saglabāsies 2003. gada līmenī, ir aplēsts, ka izpētīto būvmateriālu izejvielu krājums saimnieciskajā apritē esošajās atradnēs pietiks sekojošam laika periodam (Resursu patēriņa novērtējums, VĢMA, 2004):

- ģipšakmens – 50 gadiem;
- smilts – 100 gadiem;
- smilts-grants maisījums – 200 gadiem;
- dolomīts – 210 gadiem;
- māls – 1130 gadiem;
- kaļķakmens – 1310 gadiem.

Latvija kopumā ir pietiekami labi nodrošināta ar būvmateriālu izejvielām. Jaunu smilts un smilts-grants atradņu izpēti un apguve prognozējama vietās, kur ielānoti liela vēriena autoceļu būvniecības darbi.

3.1.2. Derīgie izrakteņu ieguve

Teritorijas neviendabīgā ģeoloģiskā uzbūve un veidošanās apstākļi radījuši dažādību minerālresursu jomā. Latgalē atrodas lielākās Devona laika māla, dolomīta atradnes, kūdras iegulas - līdzenajā daļā, ievērojamas smilts grants atradnes - augstienēs. Tikai neliela daļa zemes dzīļu resursu tiek intensīvi izmantoti. Latgales reģionā atrodas 4 valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes – 2 māla atradnes- Kupravas un Nīcgales, Griščātu grants un smilts atradne, Pēternieku dolomīta atradne.

Dati par zemes dzīļu izmantošanu ir apkopti reģionālo vides pārvalžu griezumā.(Daugavpils reģionālās vides pārvaldes pārskatos iekļauts arī Jēkabpils rajons).

Rēzeknes reģiona galvenos zemes dzīļu resursus veido smilts, grants, māls, dolomīts, kūdra un sapropelis, kā arī pazemes dzeramie ūdeņi. Ieguves apjoms 2004. gadā ir 7,72

% no kopējā būvmateriālu izejvielu apjoma. 2004.gadā Rēzeknes reģionā tika izdotas 133 zemes dzīļu izmantošanas licences un bieži sastopamo izrakteņu ieguves atļaujas (tai skaitā 8 jaunām atradnēm), kuras dod tiesības veikt ieguves darbus, un, kas par 12% vairāk nekā 2003.gadā.

Salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem, būvmateriālu izejvielu (smilts un smilts-grants, dolomīta) ieguve reģionā ir palielinājusies gandrīz par 25%. Ir samazinājusies smilts ieguve bijušajās Ludzas un Balvu rajona pašvaldībās, bet būtiski pieaugusi bijušajā Rēzeknes rajonā. 2004.gadā ir atjaunota dolomīta ieguve atradnē „Pērtņieki -1953.g”, kas tika pārtraukta 1992.gadā. Smilts – grants ieguve kopumā ir palielinājusies par 25%. Dabīgo būvmateriālu izmantošana ir saistīta, galvenokārt, ar dažādu objektu un pievedceļu pie tiem būvniecību gar valsts austrumu robežu (piemēram, Austrumu stīga), ar valsts autoceļu remontu un būvi, kā arī ar lielu, valstiski svarīgu objektu būvniecību, kur ir piesaistītas valsts investīcijas, ieguve uz pašvaldībām izsniegtajām licencēm ir neliela.

Laika apstākļi un ekonomiskie apstākļi kūdras ieguvei ir labvēlīgi - kopumā kūdras ieguve reģionā ir palielinājusies. Aptuveni 90 % no reģionā iegūtās kūdras tiek eksportēta. Reģiona kūdras atradņu tālā atrašanās no Baltijas jūras ostām nosaka samērā zemo pieprasījumu pēc tās, jo kūdras transportēšana pa sauszemi sadārdzina tās pašizmaksu.

Daugavpils reģions (Daugavpils, Krāslava, Preiļi, Jēkabpils) ir bagāts ar smilts - grants, smilts, dolomīta, māla un kūdras atradnēm. Daugavpils reģionā kopumā atrodas apmēram 260 bieži sastopamo derīgo izrakteņu atradnes Dolomīta, māla, smilts, grants atradnes pilnībā nodrošina reģiona iekšējās ražošanas vajadzības. Esošo derīgo izrakteņu gada ieguves apjomu iespējams palielināt. Ceļu būvniecībā un rekonstrukcijā tika izmantoti 25% no kopējā smilts -grants iegūtā daudzuma.

Derīgo izrakteņu ieguve palielināšanās saistīta galvenokārt ar liela mēroga valsts investīciju projektu realizāciju – ceļu būvi. Šī tendence, ņemot vērā investīcijas būvniecībā, saglabāsies turpmākos 25 gadus. Jāatzīmē, ka daļa derīgo izrakteņu atradņu atrodas aizsargājamās dabas teritorijās, kur to ieguve bieži vien nav atļauta.

3.1.3. Pazemes un virszemes ūdens resursu izmantošana

Latgale ir bagāta gan ar pazemes, gan ar virszemes ūdeņiem. Latgale reģionā ūdensapgādei izmanto galvenokārt Pļaviņu – Amulas un Arukilas- Amatas ūdens horizontu kompleksus. Kopš deviņdesmito gadu sākuma samazinās ūdens ņemšana no pazemes ūdeņiem, taču pēdējos gados šis samazinājums ir daudz lēnāks (1.tabula).

Galvenie ūdens patērētāji ir iedzīvotāji, (~ 90% no kopējā apjoma), kas ir izskaidrojams ar lēnu ražošanas attīstību.

Arī virszemes saldūdens resursi vērtējami kā lieli. Tā ieguves apjomi pēdējos gados ir nedaudz pieauguši (2.tabula).

Daugavpils reģionā vienas no lielākajām saldūdens atradnēm ir „Ziemeļi” un „Vingri” (Līksnas pagasts), kas nodrošina ar ūdens resursiem gandrīz visu Daugavpils pilsētu. Šis ūdensgūtnes raksturo plašs intensīvas infiltrācijas apgabals un karsta teritorija.

Bijušajā Rēzeknes rajonā lielākais virszemes ūdeņu izmantotājs ir zivju audzētava "Nagļi", Daugavpils pilsētā SIA „Rhodia Industrial Yarns” virszemes ūdeni izmanto tehnoloģisko iekārtu dzesēšanai (Lielais Stropu ezers).

1. tabula Pazemes ūdens ieguve (tūkst.m³) Latgales reģionā

(Avots: VSIA „Latvijas Vides ģeoloģijas meteoroloģijas centrs” datu bāze „Valsts statistiskais pārskats Nr.2 Ūdens”)

Teritorija*	2005.	2006.	2007.	2008.**
Rēzeknes pilsēta	1928,91	2009,83	1968,81	235,63
Rēzeknes rajons	131,56	1402,03	136,62	2899,70
Balvu rajons	670,49	726,85	790,31	684,08
Ludzas rajons	945,04	948,29	1007,56	1011,23
Daugavpils	6919,88	7021,94	6915,42	6335,49
Daugavpils rajons	1143,50	1204,54	1041,42	27665,69
Krāslavas rajons	1149,10	1162,73	1141,91	1210,31
Preiļu rajons	1548,08	1550,42	1600,45	3894,85
Kopā reģionā:	14436,55	16026,64	14602,50	43936,97

* - šajā informācijā nav ietverti 2009. g. dati, kuri ir apkopoti atbilstoši jaunajam administratīvajam iedalījumam un tādēļ nav salīdzināmi ar iepriekšējā perioda datiem

** - 2008.g. ir mainījies valsts statistiskā pārskata „2-Ūdens” datu ievadīšanas sistēma datu bāzē (to veic uzņēmums), NACE klasifikācija, tādēļ 2008. g. dati nav tieši salīdzināmi ar iepriekšējo gadu datiem.

2. tabula Virszemes ūdens ieguve (tūkst.m³) Latgale reģionā

(Avots: VSIA „Latvijas Vides ģeoloģijas meteoroloģijas centrs” datu bāze „Valsts statistiskais pārskats Nr.2 Ūdens”)

Teritorija*	2005.	2006.	2007.	2008.**
Rēzeknes pilsēta	32,46	37,15	34,80	31,56
Rēzeknes rajons	17339,80	16070,80	17230,30	19312,40
Balvu rajons	0,00	0,00	0,00	0,00
Ludzas rajons	0,00	0,00	0,00	0,00
Daugavpils	55,43	49,17	81,78	56,24
Daugavpils rajons	0,00	0,00	0,00	108,60
Krāslavas rajons	0,00	0,00	0,00	0,00
Preiļu rajons	0,00	0,00	0,00	0,00
Kopā reģionā:	17427,69	16157,12	17346,88	19508,80

* - šajā informācijā nav ietverti 2009. g. dati, kuri ir apkopoti atbilstoši jaunajam administratīvajam iedalījumam un tādēļ nav salīdzināmi ar iepriekšējā perioda datiem

** - 2008.g. ir mainījies valsts statistiskā pārskata „2-Ūdens” datu ievadīšanas sistēma datu bāzē (to veic uzņēmums), NACE klasifikācija, tādēļ 2008. g. dati nav tieši salīdzināmi ar iepriekšējo gadu datiem.

3.1.4. Zemes izmantošana, lauksaimniecības zemju un meža resursi

Valstij jānodrošina, lai visās lauksaimniecības zemēs, jo īpaši zemē, ko vairs neizmanto ražošanai, tiktu saglabāts labs lauksaimniecības un vides stāvoklis. Zeme ir labā lauksaimniecības stāvoklī, ja:

- tā ir kopta, kultūraugi uz tās tiek audzēti, ievērojot to audzēšanas agrotehniku, un lauksaimniecībā izmantojamā zemē nav sastopama invazīvā augu suga Sosnovska latvānis (*Heracleum sosnowskyi*) un krūmi;
- lauksaimniecībā izmantojamā zemē tiek veikta esošo meliorācijas sistēmu uzturēšana, nodrošinot zemes mitruma režīmu regulēšanu;
- aramzemes un papuves auglības uzturēšanas nolūkos augi vai augu atliekas un rugāji tiek iestrādāti augsnē;
- ganības un pļavas tiek izmantotas lopbarības iegūšanai un mājlopu ganīšanai; tās tiek noganītas vēlākais līdz attiecīgā gada 1. augustam (kultivētās pļavas un

kultivētās ganības līdz 10. jūlijam) vai vismaz vienu reizi nopļautas un zāle novākta.

Lai gan aramzemju izmantošana pēdējo piecu gadu laikā ir stabilizējusies, neizmantotās ganību un pļavu platības turpina aizaugt. Viens no risinājumiem, ko atbalsta valsts līmenī, un, kam ir pieejams ES fondu finansējums, ir neizmantoto platību apmežošana. Citi risinājumi lauksaimniecības zemju izmantošanai ir palielināt platības netradicionālo kultūru ražošanai, alternatīvā lauksaimniecība, kā arī pasākumi iegūtas ražības paaugstināšanai. Pozitīvas tendences ir graudu ražošanā - ražība pamazām pieaug, taču graudaugu sējumu platības vairs būtiski nemainās un ražas reģionā ir caurmērā par 12- 34 % zemākas nekā citviet Latvijā. Vislielākais lauksaimniecības zemju un saražotās lauksaimniecības produkcijas īpatsvars ir Rēzeknes, Daugavpils un Preiļu rajonos.

Graudaugu kopražas ziņā pirmo vietu ieņem Daugavpils, Rēzeknes un Preiļu rajoni. Līdzīga situācija ir piena lopkopībā.

Meži. Latgalei reģiona teritorijai ir tipiska mozaīkveida ainava, Balvu rajonam raksturīgs vislielākais mežainums 42,6%, Ludzas rajonam – 45,3%, Daugavpils – 42,5%, Krāslavas – 33,4%, Preiļu rajonā – 31,7%, vismazākais mežainums ir Rēzeknes – 30,4%. Vislielākās valsts mežu platības ir attiecīgi Daugavpils un Balvu rajonos. Pateicoties augstai produktivitātei (vidējā krāja 200 m³/ha) un mežaudzēs dominējošām saimnieciski vērtīgām koku sugām (priede, egle, bērzs) sausieņu meži Latvijā ir saimnieciski nozīmīgākie. Vismazāk sausieņu mežu ir Ziemeļlatgalē (Ludzas, Rēzeknes, Balvu raj.).

Mežu atjaunošanas darbu tempi saimnieciskajos mežos palielinās un tos var uzskatīt par apmierinošiem. Lai palielinātu koksnes pieaugumu, liela daļa mežaudžu ir meliorēti. Visvairāk nosusināto mežu ir Ziemeļlatgalē. Salīdzinot Latgali ar citiem reģioniem, šeit lielāks ir privāto mežu īpatsvars. Līdzīgi kā citviet Latvijā, ir raksturīga meža platību palielināšanās tendence.

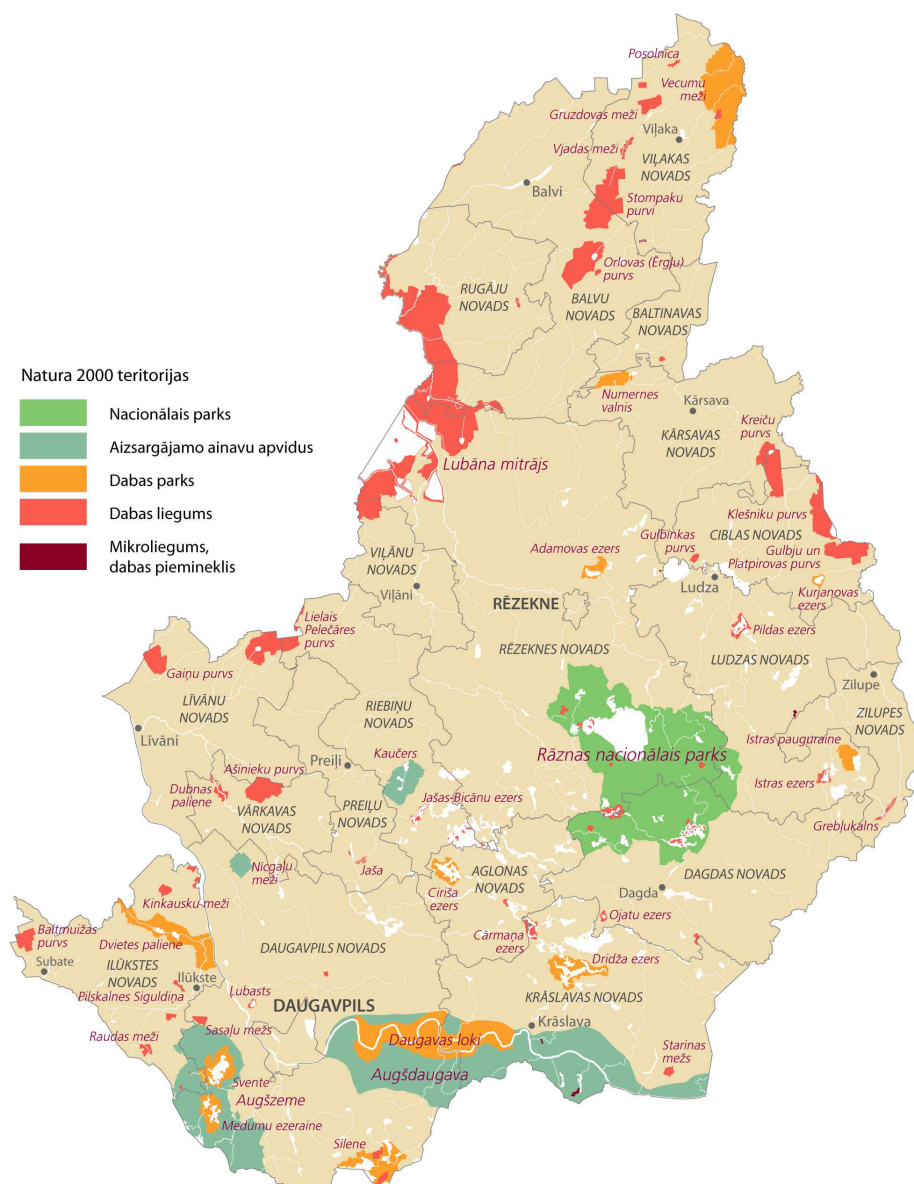
3.1.5. Daba un bioloģiskā daudzveidība

Daugavas plašais sateces baseins nosaka lielo ūdensputnu, ūdenskukaiņu, molusku daudzveidību, bet purvi – lielu ziemeļu sugu daudzveidību. Lielajos meža masīvos Latgalē sastopamas taigas sugas, kas ieceļo no Krievijas (lāči). Daugavas senlejā, Piedrujas sausajās pļavās un citās smilšainajās un atklātajās vietās sastopamas daudz stepju un citu dienvīdu sugu (tauriņi, vaboles, sēnes u.c.). (informācija no www.dau.lv).

Dabas resursu un it īpaši bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu galvenokārt nodrošina aizsargājamo teritoriju tīkls, kā arī sugu aizsardzība ārpus aizsargājamām dabas teritorijām.

Pavisam Latvijā ir 633 ar likumu vai Ministru kabineta noteikumiem apstiprinātas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas katrā atbilst kādai no septiņām aizsargājamo teritoriju kategorijām (dabas rezervāti, nacionālie parki, biosfēra rezervāts, dabas liegumi, dabas parki, aizsargājamie ainavu apvidi, dabas pieminekļi), kas savstarpēji atšķiras ar teritorijas izveidošanas mērķiem, teritorijas platību un dažādu aizsardzības pakāpi - atļautajām un aizliegtajām darbībām.

Kopumā Latgalē daļēji vai pilnīgi atrodas daudzas Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas *NATURA 2000*: 54 dabas liegumi, 15 dabas parki, 4 aizsargājamo ainavu apvidi un viens nacionālais parks – Rāznas nacionālais parks.



1. attēls Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju – NATURA 2000 izvietojums reģionā

Nozīmīgs dabas aizsardzības jomā reģionā ir Lubānas īpaši aizsargājamo teritoriju komplekss. Telpiskās attīstības perspektīvā šīs teritorijas galvenā funkcija ir dabas aizsardzība, kā arī ekoloģiskais tūrisms. Jau vēsturiski šajā teritorijā ir īpašs režīms saimnieciskajai darbībai. Latvijas mērogā iespējams runāt arī par īpašo, ar mitrājiem saistīto kultūrvēsturisko mantojumu, un ekonomiskajiem aspektiem. Vissienākās Latvijā zināmās cilvēku apmetnes atrodas pie ūdeņiem arī Lubāna apkārtnē. Attīstoties tūrismam, arvien populārākas gan vietējo, gan ārvalstu tūristu vidū kļūst dabas takas, kurās ir iespēja iepazīt Latvijas mitrājus apdzīvojošo sugu daudzveidību un savdabību. Purvos ir saglabājušās relikvas augu un kukaiņu sugas, kuru attīstība citās - straujāk mainīgās ekosistēmās nebūtu iespējama. Pateicoties plašajiem un maz skartajiem

masīviem, purvi ir dzīvesvieta retām un apdraudētām putnu sugām, kā arī nozīmīga apmetne migrējošajām sugām pavasara un rudens caurceļošanas laikā.

Mitrāju kompleksos ietilpstošajās nekultivētajās palieņu pļavās ir pļavās ir liela augu un bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība. Šādās pļavās kopumā aug aptuveni viena trešdaļa Latvijā sastopamo ziedaugu un paparžaugu sugu, 40 % reto un izzūdošo sugu. Tās ir arī nozīmīgas putnu sugu ligzdošanas un barošanās vietas. Lubāns ir arī viena no sešām Ramsāres vietām Latvijā.

Nozīmīga daļa *Natura 2000* teritoriju ir koncentrēta reģiona centrālajā daļā. Tajā atrodas Rāznas nacionālais parks (turpmāk — nacionālais parks). Tā ir valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija. Nacionālais parks ir izveidots, lai saglabātu Rāznas ezera un ar to saistīto sugu un biotopu daudzveidību, teritorijas kultūrvēsturiskās un ainaviskās vērtības, kā arī veicinātu teritorijas nenoplicinošu saimniecisko attīstību, dabas tūrisma un ekoloģisko izglītību. Nacionālā parka kopējā platība ir 53 200 ha” (foto © J.Soms, 2003). Te konstatēti 14 Eiropas Direktīvas 1.pielikuma biotopi. 14% teritorijas aizņem eitrofi ezeri. Samērā liela ir pļavu daudzveidība. Viena no nozīmīgām nacionālā parka funkcijām ir sabiedrības izglītošana. Nacionālā parka statuss šai teritorijai nodrošinās lielākas iespējas piesaistīt finansu resursus tūrisma attīstībai, kā to paredz arī Latgales reģiona teritorijas plānojums.

Latgales īpaši aizsargājamās teritorijas ir nozīmīgs reģiona ekotūrisma resurss, ko veido divas daļas ar trim pamatteritorijām: Augšzemes augstienes divām paugurainēm - Ilūkstes un Skrudalienas, kuras nošķir Laucesas upes ieleja, un Augšdaugavas ielejas. Šajā teritorijās ir izveidoti vairāki dabas parki, aizsargājamo ainavu apvidi un dabas liegumi. Šeit ir gan ainaviski pievilcīgi skati, gan iespējas aktīvi atpūsties uz ezera, veikt mācību ekskursijas-pārbraucienus ar laivu vai pārgājienus.

I Galvenie objekti Augšzemē – Augšzemes aizsargājamo ainavu apvidus, Svences dabas parks un Meduma ezeraines dabas parks ar ezera salām, kas veido daudzveidīgu ekotūrisma iespēju bāzi..

II Galvenie objekti ir Augšdaugavas aizsargājamo ainavu apvidus un Daugavas loku dabas parks. Augšdaugava aptver plašu teritoriju ap Daugavas upes ieleju tās augštecē. Tā ir viena no ainaviski pievilcīgākajām Latvijas teritorijām. Upes ieleja ar daudzajiem lokiem veido dažādas augtenes un dzīvotnes Tas pats attiecas arī uz pauguraiņu nogāzēm.

III Ezernieki, Dagdas un Istras pauguraines – Zilo ezeru zeme. Areāls aptver lielu skaitu Latgales augstienes ezeru, kā arī starp tiem esošos pilskalnus un kalnus ar Lielo Liepukalnu ieskaitot (augstākais kalns Latgalē –289m). Šeit ir arī vairāki dziļākie Latvijas ezeru (dziļākais, Dridzis – 65,1m). No dabas aizsardzības viedokļa šeit ir vairāk ierobežota bioloģiskās daudzveidības dabiskā populācija, jo neskartā dabas vide ir izteikti fragmentāra (saposmota) un mazāks ir mežu vienlaidus segums. Katrs no ezeriem ar sev apkārt esošo pakalnu nogāzēm veido it kā, savu iekšējo sistēmu.

No aktivitāšu viedokļa šeit ir iespējamās visas fiziskās ceļošanas aktivitātes. Ziemā slēpošanas pārgājieni vai nobraucieni, kamanas un pārgājieni uz zirgiem; vasarā velopārgājieni, izjādes ar zirgiem, īsāki pārgājieni un ceļojumi ar kājām, braucieni ar laivām pa savienotajiem ezeriem u.c. Īpaši nozīmīga šajā teritorijas ir makšķerēšana, kā arī aktīvā atpūta pie ezeriem.

Lubāna ezers ar apkārtni. Visā areālā vēl atrodas virkne mazāku (bet ne mazāk būtisku) aizsargājamu objektu, kuri tā vai citādi ir ļoti cieši saistīti ar purvu ekosistēmu.

Latgalei ir nozīmīgs tūrisma attīstības potenciāls Latvijas mērogā un nākotnē ārpus tā robežām, kam raksturīga liela virszemes ūdeņu daudzveidība, ainaviski pievilcīga lauku vide, ievērojamas valsts meža platības, kurās ir nodrošināta publiska pieejamība ikvienam Latvijas iedzīvotājam - A/S „Latvijas valsts meži” ik gadus izveido un labiekārto jaunas atpūtas vietas to pārvaldītajās teritorijās.

Galvenās problēmas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju resursu iesaiste Latgales plānošanas reģiona ir saistītas ar ekotūismam atbilstošas infrastruktūras trūkums, ko nosaka gan dabas aizsardzības plānu gan investīciju piesaistes nepietiekamība. Turpmāk ĪADT nozīmīga ir vides infrastruktūras izveide, lai šīs teritorijas varētu uzņemt apmeklētāju plūsmu.

3.1.6. Vides kvalitāte

Vides kvalitāti reģionā ietekmē dažādi cilvēka saimnieciskās darbības veidi – lauksaimniecības produkcijas ražošana – graudaugu audzēšana, gaļas un piena lopkopība, derīgo izrakteņu ieguve, sadzīves notekūdeņu novadīšana vidē, katlu māju izmeši, autotransporta radītais piesārņojums, pārrobežu ūdens un gaisa piesārņojums, mežsaimniecība (meža izciršana), būvniecība, esošās atkritumu izgāztuves, pieaugošā rekreācija un tūrisms.

Atmosfēras gaisa kvalitāte

Vissvarīgākais dokuments gaisa aizsardzībā, kuram pievienojusies arī Latvija, ir Kioto protokols. Atbilstoši ES nostājai Latvijai kopējās SEG emisijas jāsamazina par 8%, salīdzinot ar 1990.gadu.

2003.gadā atjaunojamo energoresursu īpatsvars Latvijas primāro energoresursu bilancē bija 34,2 procenti. Koksne ir nozīmīgākais vietējais kurināmais Latvijā. Tās īpatsvars 2003.gada Latvijas kopējā primāro energoresursu bilancē bija 27,4 procenti no kopējā energoresursu patēriņa. Pārsvārā izmanto malku, kuru iegūst no izcirstās apaļkoksnes, šķeldu un kokapstrādes atlikumus. Koksni plaši izmanto gan centralizētajā, gan vietējā, kā arī individuālajā siltumapgādē. Pašlaik koksnes resursu izmantošanas apjoms Latvijā jau gandrīz izsmel izmantojamo koksnes resursu potenciālu. Latvijā, kur 38,3% no kopējās platības aizņem lauksaimnieciski izmantojama zeme, ir liels potenciāls izmantot salmus enerģijas ražošanai, biogāzi, kura veidojas organisko vielu sadalīšanās procesos atkritumu saimniecībā (arī notekūdeņu attīrīšanas iekārtās) un lauksaimniecībā.

Stacionāro piesārņojuma avotu inventarizācija pilnīgu priekšstatu par atmosfēras gaisa piesārņošanu nedod, jo piesārņojošo emisiju daudzums ir iegūts aprēķinu ceļā. Ne visām sadedzināšanas iekārtām (sevišķi tādām, kuru ievadītā siltumjauda ir no 0,2 līdz 0,5 MW) ir tehniskās pasas, kurās būtu norādīta iekārtas jauda.

Saskaņā ar reģionālo vides pārvalžu datiem, kopējais piesārņojuma apjoms kopš 90. gadu sākuma ir samazinājies apmēram uz pusi. Ņemot vērā energoresursu cenu pieaugumu pēdējo 10 gadu laikā, ir izmainījusies arī patērēto energoresursu struktūra – ievērojami ir sarucis mazuta patēriņš, toties ievērojami ir pieaugusi koksnes izmantošana.

Kopumā lielais koksnes īpatsvars kurināmā izmantošanas struktūrā ir pozitīvs rādītājs, jo radītie izmeši nesatur sēru, kas izraisa atmosfēras nokrišņu paskābināšanos. Arī kopējam katlu emisiju daudzumam ir tendence samazināties. Ņemot vērā turpmāko paredzamo energoresursu sadārdzināšanos, daudzviet reģiona centralizētajās

siltumapgādes sistēmās būs jāveic rekonstrukcija un pasākumi enerģijas efektīvākai izmantošanai, kā arī jārisina kurināmā veidu nomaīņa.

3. tabula Kopējais iekārtu skaits un to radītais gaisa piesārņojums Latgales reģionā 2009. gadā

(Avots: VSIA „Latvijas Vides ģeoloģijas meteoroloģijas centrs” datu bāze „Valsts statistiskais pārskats Nr.2 Gaiss”)

Teritorija	Izmeši kopā, t/gadā	Iekārtu skaits	Piesārņojošo vielu daudzumi, t/gadā				
			Slāpekļa dioksīds	Cietās daļiņas (PM ₁₀)	Oglekļa monoksīds	Oglekļa dioksīds	Sēra dioksīds
Rēzekne	21430,93	143	9,84	7,08	0,00	21211,98	25,53
Rēzeknes rajons	3845,69	66	44,04	4,84	148,58	3584,36	9,00
Balvi	99,57	17	0,9235	0,00	80,26	0,00	0,71
Balvu rajons	533,08	23	12,41	0,26	65,24	427,56	1,02
Ludza	671,37	8	36,91	0,00	125,72	461,23	0,58
Ludzas rajons	397,09	15	3,93	29,91	26,33	336,47	1,20
Daugavpils	55642,62	628	195,80	20,59	150,43	54923,26	122,49
Daugavpils rajons	7806,82	140	65,81	9,45	294,97	7007,24	14,93
Krāslava	1775,49	24	59,25	0,00	265,97	1416,90	8,04
Krāslavas rajons	742,54	37	1,40	0,16	46,26	655,93	1,46
Preiļi	131,28	14	29,12	0,00	89,00	0,00	0,00
Preiļu rajons	1847,12	53	2,95	0,00	156,51	1632,65	0,00
Kopā:	69547,40	1168	260,33	21,01	1369,01	64003,34	184,97

Latgales plānošanas reģionam nav veikts kopējais atmosfēras gaisa piesārņotājienu izkriežu aprēķins, bet ievērojot līdzīgu aprēķinu un pārskatu informāciju, kas ir sagatavoti gan par visu Latvijas teritoriju, gan pilsētām – piemēram, Rīgai, Jūrmalai, var apgalvot, ka stacionārie avoti nav nozīmīgākais atmosfēras gaisa piesārņotājs. Tāpat kā citviet Latvijā, galvenais gaisa piesārņojuma avots Latgales plānošanas reģionā ir autotransports.

Virszemes ūdeņu kvalitāte

Latgale ir īpaši bagāta ar virszemes ūdeņiem. Šeit ir 972 ezeri un ūdenskrātuves, no kurām 72 ūdenstilpes ir ar platību virs 100 ha un 351 ūdenstilpes ar platību no 10 līdz 100 ha (Latvijā kopējais ezeru skaits - 2256). Latgale līdz ar to ir ezeriem bagātākā Latvijas daļa. Lielākā daļa ezeru ir eitrofi ar augstu produktivitāti. Latgalē atrodas divi Latvijas lielākie un zivsaimnieciski nozīmīgākie ezeri - Rāzna (82 km²) un Lubāns (57,6 km²).

Latgale atrodas Daugavas upju baseinu apgabalā. Latgales reģiona upes pieskatāmas Daugavas un Velikajas baseiniem. Garākās upes ir Daugava (garums 357 km, baseins

24,7 tūkst. km² Latvijā), Dubna (120 km, 2,78 tūkst. km²), Rēzekne (116 km, 1,16 tūkst. km²), Malta (115 km, 0,73 tūkst. km²) u.c.

Latgales centrālajā un austrumu daļā – teritorijā starp Rēzekni, Daugavpili un Krāslavu ir liela ezeru koncentrācija (šajā reģionā ir pavisam 745 ezeri), kam liela loma kā tūrisma un atpūtas aktivitātēs. Daudzi ezeri ir vienlīdz nozīmīgi gan zivsaimniecībai, gan arī tūrismam un rekreācijai: Zīvera, Irmas, Rušona, Riču ezeri. Latgalē atrodas Latvijas visdziļākie ezeri: Drīdzis (dziļākais Baltijā), Garais un Geraņimovas – Ilzas ezers. Raksturīgi, ka daudzi ezeri savā starpā ir savienoti ar caurtekām un kanāliem, veidojot lielas ezeru sistēmas. Latgalē ir atrodami arī Latvijas tīrākie ezeri- Riču ezers un Rāzna ar augstu ūdens kvalitāti.

Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu līdz 2015.gadam valstī ir jāsasniedz laba virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte, bet īpaši bīstamo vielu emisija ūdeņos pilnībā jāpārtrauc līdz 2020.gadam. Atbilstoši likuma nosacījumiem upju sateces baseinu apgabalu apsaimniekošanu nosaka apsaimniekošanas plāns.

2009. gadā ir izstrādāts un apstiprināts Daugavas upes baseina apgabala apsaimniekošanas plāns. Tās ietver virszemes un pazemes ūdensobjektu vērtējumu, tiem noteiktus ekoloģiskās kvalitātes mērķus un pasākumu programmas šo mērķus sasniegšanai.

Latgales reģionā pilnībā vai daļēji ietilpst 44 ūdensobjektu tiešie sateces baseini (2.attēls). No tiem 9 atrodas Veļikājas upes lielbaseinā, 33 – Daugavas baseinā, 2 – Lielupes lielbaseinā.

Saskaņā ar plānā ietverto vērtējumu augsta ūdens kvalitāte ir 2 ūdensobjektos – Meirānu kanālā un Laucesā, laba ekoloģiskā kvalitāte novērtēta 25 ūdensobjektiem – Daugavas augšpus Daugavpils, Veļikājas baseina upēm, Jašai, Tartakam, Maltai, Rēzeknei augštecē, Neretai, Dvieteī, Ilūkstei, Rāznas ezeram, Bolvu ezeram, citiem vidēja vai slihta.

Lielākās reģiona upes Daugavas kvalitāte posmā lejpus Daugavpils vidēja. Punktveida piesārņojuma slodze ir novērtēta kā būtiska Daugavas un Rēzeknes upju virszemes ūdensobjektos. Vislielāko piesārņojumu Daugavā rada Daugavpils pilsētas notekūdeņi. Dubnas baseinā lielāko antropogēno slodzi iespējams rada lauksaimniecība. Aiviekstes augštecē ūdens kvalitāte vērtēta kā laba, ar maz izteiktu antropogēnu ietekmi. Rēzeknes upe vērtēta kā stipri ietekmēta ar sliktu ūdens kvalitāti lejpus Rēzeknes pilsētas, ko rada ietekme no pilsētas attīrīšanas iekārtām.

Arī lielāka daļa Latgales ezeru ir aantropogēni ietekmēti. Eitifikācija ir īpaši izteikta mazos ezeros - līdz 10 ha. Viens no piesārņotākajiem ezeriem – Kombuļu ezers, kurā tiek novadīti nepietiekami attīrīti ciemata notekūdeņi. Barības vielu pieplūde upēs un ezeros, kas rodas cilvēka saimnieciskā sadarbības rezultātā veicina ūdeņu aizaugšanu, samazinās to rekreācijas vērtību, mainās piekrastes veģetācija, ezeros veidojas saporopelis. Nelabvēlīgi ūdens ekosistēmas ietekmē arī HES, dambju ierīkošana, meliorācija un citas darbības, kas maina dabisko hidroloģisko režīmu. Monitoringa atskaišu rezultāti liecina, kā tādām populāram Latgales ezeram kā Čortoks pēdējos gados kvalitāte ir samazinājusies tieši pieaugušās rekreācijas slodzes rezultātā.

Rāznas ezera ūdens kvalitāte vērtēta kā laba, ezers ir saimnieciskās darbības mazietekmēts. Drīdža ezeram visi monitoringa parametri norāda uz augstu kvalitāti, Ežezera ūdens kvalitāte vērtēta kā vidēja. Lielai daļai Latgales ezeru ūdensobjektu ūdens kvalitātes novērtējums vispār nav veikts vai ir veikts daļēji. Apkopojot pieejamo informāciju, jāsecina, ka visvairāk ietekmētie ir ezeri, kuru krastos izvietotas pilsētas un apdzīvotas vietas, kā arī ezeri, kas ir populāri atpūtas un tūrisma objekti bez pienācīga apkārtnes labiekārtojuma. Tādējādi valsts līmenī prioritāra rīcība ūdens kvalitātes uzlabošanai ir notekūdeņu attīrīšana iekārtu rekonstrukcija, to kvalitatīvas darbības

nodrošināšana, vietās kur nepietiekami attīrīti notekūdeņi tiek iepludināti ezeros un upēs. Pieaugot tūristu plūsmai ir jārēķinās ar pieaugošo rekreācija slodzi iecienītākajos Latgales ezeros – ir nepieciešams labiekārtot piekrastes teritorijas, nodrošināt to sakopšanu un uzraudzību.

Kā nozīmīgi punktveida slodzes radītāji reģionālo vide pārvalžu pārskatos ir minēti arī lielie reģiona lauksaimniecības objekti (cūku audzēšanas kompleksi SIA "Sēji", AS „Latgales bekons”, SIA “Šķaunes bekons”, SIA “Miķelāni”, vistu audzēšanas un olu ražošanas komplekss SIA “Daugavpils putni”, kuros pastāv ražošanas notekūdeņu un vircu (šķidrmēslu) utilizācijas problēma.

Pārrobežu piesārņojums. Latgales reģionā Daugavas ūdens kvalitāti lielā mērā ietekmē pārrobežu piesārņojums 2001. gadā tas veidoja 74% no slāpekļa ieneses jūrā Daugavas baseinā. Tā kā Baltkrievijā Daugavas krastos ir izvietotas pilsētas ar nozīmīgiem rūpniecības uzņēmumiem, šajā posmā ir vislielākais bīstamo vielu un vienreizēja piesārņojuma risks. Biogēnu koncentrācija Daugavā pierobežā ir tāda pati kā lejpus Daugavpils pilsētas, kas norāda uz labu upes pašattīrīšanās procesu intensitāti.

Prioritārie zivju ūdeņi

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 118 (pieņemti 12.03.2002., grozījumi izdarīti ar MK noteikumiem Nr. 446, 01.10.2002.) "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti", Latvijā noteikti prioritārie lašveidīgo un karpveidīgo zivju ūdeņi. No tiem Latgales reģionā atrodas 31 ezers un 12 upes. Lielākais prioritāro zivju ezeru skaits Latvijā ir Latgales reģionā, kurā ir arī lielākais ezeru blīvums. Latgales reģionā Daugavas apgabalā neatbilstoša kvalitāte ir 2 lašveidīgo zivju ezeriem (Drīdzis un Rāznas ezers), kā arī 2 karpveidīgo zivju upēm (Balupe un Rēzekne). Lašveidīgo zivju ūdeņos problēmas rada nepietiekams izšķīdušā skābekļa daudzums, bet karpveidīgo zivju ūdeņos – paaugstināta amonija jonu (NH₄⁺) koncentrācija, ko var attiecināt uz organiskā piesārņojuma radītājiem sekām.

Slodze no notekūdeņu attīrīšanas iekārtām

Latgales reģionā 2009. gadā kopā vidē no uzskaitītajām 229 notekūdeņu izplūdes vietām virszemes ūdensobjektos ir novadīti 27489,76 tūkst.m³, no tiem par normatīvi tīriem uzskatāmi 98% notekūdeņu (5. tabula). Lielākais notekūdeņu izvadīšanas vietu skaits ir Rēzeknes novadā (48 kopā ar pilsētu) un Daugavpils pilsētā un novadā (kopā 32).

Pēdējo piecu gadu laikā normatīvi attīrīto notekūdeņu īpatsvars ir pieaudzis - 2004. gadā tas bija 85 %, kas izskaidrojams ar ūdenssaimniecības projektu ieviešanu reģionā.

Normatīvi neattīrīts notekūdeņus apkārtējā vidē vēl novada no Viļānu, Balinavas, Kārsavas, Zilupes, Rēzeknes, Daugavpils un Viļakas novadiem.

Svarīgi, ka gan ar neattīrītajiem, gan attīrītajiem notekūdeņiem virszemes ūdeņos tiek novadītas biogēnās vielas (2009. gada dati 4. tabulā), kas sekmē to eutrofikāciju. Tādēļ svarīgi ir uzlabot mazo apdzīvoto vietu (līdz 2000 iedzīvotājiem) notekūdeņu savākšanas sistēmas izveidi un attīrīšanas līmeņa uzlabošanu.

4. tabula Notekūdeņos paliekošais piesārņojums ar biogēnajām vielām – kopējo slāpekli un fosforu 2009.g.

(Avots: VSIA „Latvijas Vides ģeoloģijas meteoroloģijas centrs” datu bāze „Valsts statistiskais pārskats Nr.2 Ūdens”)

Teritorija	Notekūdeņu apjomi*	Kopējais fosfors, t/gadā	Kopējais slāpeklis, t/gadā
Daugavpils	919,20	8,95	37,23
Aglonas novads	6,02	0,15	1,53
Baltinavas novads	6,25	0,07	0,58
Balvu novads	100,37	0,68	13,91
Ciblas novads	13,22	0,24	1,60
Dagdas novads	16,68	0,50	1,88
Daugavpils novads	92,52	1,54	10,25
Ilūkstes novads	18,28	0,73	5,02
Kārsavas novads	24,78	0,53	2,92
Krāslavas novads	344,38	7,57	43,53
Līvānu novads	2,78	0,02	0,20
Ludzas novads	65,44	2,21	11,42
Preiļu novads	34,46	0,70	1,45
Rēzeknes novads	357,56	9,41	38,47
Riebiņu novads	19,05	0,38	3,00
Rugāju novads	4,18	0,03	0,21
Vārkavas novads	1,80	0,06	0,38
Viļakas novads	8,79	0,13	0,98
Viļānu novads	17,21	0,45	2,37
Zilupes novads	17,26	0,23	1,87
Kopā:	2070,24	34,57	178,79

* - uzrādīti notekūdeņu apjomi, par kuriem ir piesārņojuma dati

5. tabula Notekūdeņu novadīšana virszemes ūdeņos un to attīrīšanas pakāpe 2009.gadā

(Avots: VSIA „Latvijas Vides ģeoloģijas meteoroloģijas centrs” datu bāze „Valsts statistiskais pārskats Nr.2 Ūdens”)

Teritorija	Novadīšanas vietu skaits (izplūdes)	Kopā novadītie notekūdeņi	tai skaitā					
			Ar att. norm. tīri	Ar att. norm. netīri	Bez att. norm. tīri	Bez att. norm. netīri	Lietus	Citi
Daugavpils	3	4611,77	4606,55	0,00	5,23	0,00	0,00	0,00
Aglonas novads	4	55,87	55,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Baltinavas novads	3	17,06	0,00	0,00	0,00	17,06	0,00	0,00
Balvu novads	19	547,54	487,17	45,68	0,00	14,69	0,00	0,00
Ciblas novads	8	95,29	86,56	8,73	0,00	0,00	0,00	0,00
Dagdas novads	8	151,08	118,10	2,19	0,00	0,00	0,00	30,79
Daugavpils novads	29	410,11	358,36	13,34	0,00	0,00	12,70	25,71
Ilūkstes novads	12	227,13	223,73	0,00	3,40	0,00	0,00	0,00
Kārsavas novads	15	136,32	107,79	0,00	17,09	11,44	0,00	0,00
Krāslavas novads	11	106,73	57,92	7,10	32,60	0,00	0,00	9,10
Līvānu novads	9	438,06	424,93	0,00	0,56	3,37	0,00	9,21
Ludzas novads	17	473,97	450,89	1,03	20,00	0,23	0,00	1,81
Preiļu novads	5	359,38	327,60	0,00	19,50	0,00	0,00	12,28
Rēzeknes novads	48	19390,60	424,69	57,25	18828,65	7,17	0,00	72,84
Riebiņu novads	8	79,46	71,76	0,00	0,00	0,00	0,00	7,70
Rugāju novads	3	31,95	25,87	6,08	0,00	0,00	0,00	0,00
Vārkavas novads	3	26,67	26,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vījakas novads	8	75,61	61,85	7,57	6,19	0,00	0,00	0,00
Vilānu novads	8	134,25	113,49	20,76	0,00	0,00	0,00	0,00
Zilupes novads	8	120,92	104,97	7,77	0,00	8,18	0,00	0,00
Kopā:	229	27489,76	8134,75	177,51	18933,23	62,14	12,70	169,44

Peldūdeņu kvalitāte

Peldūdeņu kvalitātes uzraudzība tika veikta 67 iekšzemes Latgales reģiona peldvietās. Nacionālais peldvietu kvalitātes sertifikāts Zilais karogs kopš 2005.gada peldsezonā tiek piešķirts Daugavpils pilsētas Lielajam Stropu ezeram.

Visvairāk peldvietu apzināts Daugavpils rajona – 22, vismazāk – Balvu rajonā – tikai 6. Monitoringa rezultāti rāda, ka:

- Peldēšanās ierobežojumi mikrobioloģiskā piesārņojuma dēļ visbiežāk tika noteikti Rēzeknes upes peldvietā Rēzeknē,
- Izvērtējot peldvietu ūdens kvalitāti Daugavas upes peldvietās, neatbilstība mikrobioloģisko rādītāju robežlielumiem tika konstatēta Līvānos. Izvērtējot Daugavas upes peldvietu ūdens kvalitātes atbilstību mikrobioloģisko rādītāju mērķlielumiem, konstatēts, ka sliktāka ūdens kvalitāte ir Krāslavas un Daugavpils rajonā, kas varētu būt saistīts ar piesārņojuma pārnesei no Baltkrievijas,

- Izvērtējot ūdens kvalitāti mazākajās upēs, neatbilstība mikrobioloģisko rādītāju robežlielumiem konstatēta Rēzeknes un Maltas upēs, Preiļupē.

Paredzot tūrisma attīstību Latgalē 25 gadu perspektīvā, ir jāsecina, ka esošais apzinātais peldvietu skaits ir nepietiekams un noteikti neuzrāda patieso peldvietu skaitu. Tikai neliela daļa no pārbaudītajām peldvietām ir labiekārtotas. Mikrobioloģisko rādītāju sliktie dati liecina par fekālā piesārņojuma klātbūtni peldvietu ūdeņos. Tā kā peldvietu labiekārtošanas izmaksas ir augstas, it īpaši blīvi apdzīvotās viestās un pilsētās, vietējām pašvaldībām ir nepieciešama valsts atbalsta programma to labiekārtošanai. Daudzviet zemes ap publiskajiem ezeriem ir privātīpašumā, un pašvaldībām nav iespējas nodrošināt publisku peldvietu izveidi.

Vides riski

Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas. Latgales reģionā ir apzinātas 352 piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas, no tām 11 ir piesārņotas. Lielākā daļa piesārņoto vietu – apmēram puse, atrodas pilsētās.

Rūpnieciskā riska objekti.

Naftas un naftas produktu vadi - Daugavpils rajona Salienas, Vecsalienas, Skrudalienas, Laucesas, Kalkūnes, Sventes un Šēderes pagastos.

Maģistrālie gāzes vadi - Rīga – Daugavpils - Preiļu rajona Turku, Rožupes, Jersikas un Rožkalnu pagastos, Daugavpils rajona Kalupes, Vaboles, Maļinovas un Līksnas pagastos un Daugavpilī

Stratēģiskās (valsts) nozīmes dzelzceļa līnijas, pa kurām tiek pārvadātas arī bīstamās kravas :

1. Zilupe – Krustpils - Jelgava -Tukums II – Ventpils : Ludzas rajona Zaļesjes, Briģu, Nirzas, Isnaudas un Cirmas pagastos, Zilupē un Ludzā, Rēzeknes rajona Lendžu, Griškānu, Verēmu, Ozolmuižas, Sakstagala, Sokolku, Viļānu un Dekšāru pagastos, Rēzeknē un Viļānos, Preiļu rajona Sīļukalna pagastā, Madonas rajona Varakļānu pagastā,
2. Indra – Daugavpils – Krustpils – Rīga: Krāslavas rajona Indras, Kalniešu, Skaistas, Krāslavas, Kombuļu, Ūdrīšu un Izvaltas pagastos, Daugavpilī, Daugavpils rajona Biķernieku, Naujenes, Līksnas, Vaboles, Kalupes un Nīcgales pagastos, Preiļu rajona Jersikas un Turku pagastos un Līvānos,
3. Kārsava - Rēzekne – Daugavpils – Eglaine, Kurcums: Ludzas rajona Malnavas, Salnavas un Mežvidu pagastos un Kārsavā, Rēzeknes rajona Bērzgales, Ilzeskalna, Verēmu, Ozolmuižas, Ozolaines, Lūznavas, Silmalas, Maltas, un Feimaņu pagastos, Rēzeknē, Preiļu rajona Rušonu un Pelēču pagastos, Daugavpils rajona Višķu, Dubnas, Maļinovas, Naujenes, Līksnas, Kalkūnes, Laucesas, Dēmenes un Medumu pagastos, Daugavpilī.

Uzņēmumi, kuri ir iesnieguši pieteikumu par bīstamām vielām un kuri pakļaujas Ministru kabineta noteikumu Nr. 259 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" prasībām (R):

1. A/S BAO "Kņavas bīstamo atkritumu novietne", Kņava, Viļānu pag., Rēzeknes raj.
2. SIA "East – West Transit", Rēzeknes naftas bāze, Komunālā iela 6, Rēzekne

3. SIA "LatRosTrans", LRDS "Ilūkste", Pašulienes ciems, Šēderes pag., Daugavpils raj.
4. SIA "Latvijas propāna gāze", Daugavpils gāzes uzpildes stacija, Jelgavas iela 2, Daugavpils.
5. SIA "Omega Holding", Daugavpils naftas bāze, Jelgavas iela 2a, Daugavpils
6. SIA KU "InterGaz", gāzes termināls, Vaļņu iela 10, Daugavpils.
7. SIA "Latgales nafta", naftas bāze, Borovkas ciems, Ūdrīšu pag., Krāslavas raj.

Nacionālas nozīmes paaugstinātas bīstamības transporta risku teritorijas ir:

1. Autoceļš A6 Rīga – Daugavpils -Krāslava- Latvijas-Baltkrievijas robeža (Pāternieki);
2. Autoceļš A12 Jēkabpils- Rēzekne- Ludza – Latvijas-Krievijas robeža (Terehova);
3. Autoceļš A13 Latvijas-Krievijas robeža (Grebņeva) - Rēzekne - Daugavpils – Latvijas-Lietuvas robeža (Medumi);
4. Autoceļš A14 Daugavpils apvedceļš;
5. Autoceļš A15 Rēzeknes apvedceļš.

Applūstošās teritorijas

Ledus iešanas periodā Daugavā no Daugavpils līdz Aizkrauklei, var rasties ledus sastrēgumi, kuru rezultātā applūst pieguļošās platības. "Nacionālas nozīmes paaugstināta riska teritoriju" projektā kā paaugstināta applūšanas riska teritorijas ir noteiktas teritorijas ap Lubāna ezeru, kas ietver arī Rēzeknes lejteces platības. Plūdu apdraudētās teritorijas ir detalizējamās rajonu un vietējo pašvaldību plānojumos.

Valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekti Latvijā

Gamma starojuma iekārta "AGAT-R" Co-60 1,61 . 1014 SIA "Daugavas slimnīca", Siguldas 24, Daugavpils

Stratēģija un Programma Reģiona teritorijas plānojums nerisina riska novēršanas pasākumus, tas tikai shematiski attēlo nacionālas nozīmes riska teritorijas un ievērtē tās plānojot perspektīvo izmantošanu. Rīcības un atbildību avārijas gadījumos nosaka Nacionālais civilās aizsardzības plāns, kā arī rajonu un vietējo pašvaldību izstrādātie civilās aizsardzības plāni. Nacionālas nozīmes riska teritorijās nav izvietojama dzīvojamā apbūve.

Atkritumu apsaimniekošana

Saskaņā ar reģionālo vides pārvalžu datiem, atkritumu izgāztuvēs nodoto atkritumu daudzumam ir tendence palielināties. Deponēto atkritumu daudzuma pieaugums ir izskaidrojams ar to, ka pieaug radīto atkritumu daudzums (galvenokārt uz iepakojuma rēķina) un centralizēti savāktu atkritumu daudzums. Arvien aktuālāka kļūst dalītā atkritumu vākšana reģiona lielākajās pilsētās.

Videi draudzīgas un sekmīgas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidē atkritumu apsaimniekošanas plāni lielu lomu piešķir darbam ar sabiedrību un uzņēmumi, kas rada bīstamos atkritumus. Tiek uzsvērta vietējo pašvaldību loma, kam jānodrošina pašvaldība saistošo noteikumu izstrāde, kā arī finansiāla līdzdalība sistēmas izveidē.

Austrumlatgales reģiona atkritumu apsaimniekošanas plāns ietver sevī Rēzeknes un Ludzas rajonu teritorijas. Reģiona platība ir 5248 km², kas ir 6.53 % no Latvijas kopējās

teritorijas un tajā ir 111120 iedzīvotāji, jeb 4.9% no Latvijas kopējā iedzīvotāju skaita. Iegūtie dati liecina, ka lielākajās pilsētās Rēzeknē un Ludzā atkritumu apsaimniekošanas sistēmā šobrīd ir iesaistīti ap 86% iedzīvotāju, bet lauku teritorijās tikai 46,8%. Saskaņā ar „Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2003.-2012.gadam” uzdevumiem, laikā no 2001.gada līdz 2005.gadam, tika slēgtas 12 izgāztuves Rēzeknes rajonā un 10 izgāztuves Ludzas rajonā. Tādējādi, uz 2005. gada sākumu Austrumlatgales reģionā darbojas tikai 6 izgāztuves - 4 Ludzas rajonā un 2 Rēzeknes rajonā.

Projekta realizācijas gaitā paredzēta:

- jauna poligona izbūve Križevnikos;
- poligona iekārtu iegāde;
- 26 izgāztuvju rekultivācija.

Austrumlatgales atkritumu apsaimniekošanas projekts neparedzēja divu lielāko reģionālo izgāztuvju rekultivāciju, kuras savu darbību pārtrauks tikai pēc poligona nodošanas ekspluatācijā. Līdz ar to plānā paredzēts darbojošās izgāztuves Ritiņi un Zvirgzdene rekultivēt līdz 2008. gadam.

Dienvidlatgales atkritumu apsaimniekošanas plāns (2005. – 2025.) ietver sevī Daugavpils pilsētu, Daugavpils, Preiļu rajonu un Krāslavas rajonus. Reģiona kopējā platība ir 6927 km², jeb 10,72 % no valsts teritorijas un tajā dzīvo 111 920 iedzīvotāji, no kuriem 48,8% dzīvo Daugavpilī, rajonu pilsētās 115,7%, bet pārējā teritorijā – 35,5%.

Iegūtie dati liecina, ka atkritumu apsaimniekošanas sistēmā šobrīd ir iesaistīti ap 58% iedzīvotāju, lauku teritorijās tikai 45%, pilsētās – 70%. 2004. gadā reģionā darbojās 26 atkritumu izgāztuves, slēgtas ir 6, slēgtas un rekultivētas- 23.

Saskaņā ar „Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2003.-2012.gadam” uzdevumiem, tiks rekultivēta 31 reģiona atkritumu izgāztuve, izņemot atkritumu izgāztuvi „Demene”.

Projekta realizācijas gaitā paredzēta:

- jauna poligona izbūve Dēmes pagasta „Šakališķos” līdz 2008. gadam;
- visa reģiona atkritumu izgāztuvju rekultivācija;
- atkritumu savākšanas sistēmas pilnveidošana, paredzot atkritumu dalītas vākšanas attīstību;
- elektronisko iekārtu savākšanas un apstrādes centra izveidi,
- celtniecības atkritumu savākšanas centra izveidi;
- 7 bioloģisko kompostēšanas laukumu izveidi pilsētās;
- Atkritumu apsaimniekošanas plāna piedāvātie indikatori:
- Līdz 2013. gadam atkritumu savākšanas sistēmā tiks iesaistīti 100% pilsētu iedzīvotāji, līdz 2014. gadam – 75% lauku iedzīvotāji.
- Panākt, ka līdz 2025. gadam dalīti savākto atkritumu daudzums sasniedz 40% no kopējā atkritumu daudzuma.
- Apglabājamo bioloģisko atkritumu daudzums līdz 2010. gadam samazinās līdz 75% no 1995. gada apjoma, bet 2013. gadā - līdz 50%.

Malienas atkritumu apsaimniekošanas plāns (2005.-2025.) ietver sevī Alūksnes, Balvu, Gulbenes un Madonas rajonus. Latgales reģionā ietilpst tikai 21 Balvu rajona pašvaldība, un tajā skaitā Balvu un Viļakas pilsētas ar 29 156 iedzīvotājiem. Reģionā atkritumu apsaimniekošanā ir iesaistīti 83% pilsētu un 35% lauku iedzīvotāju.

2005. gadā reģionā darbojās 47 atkritumu izgāztuves, 32 bija slēgtas, 4- slēgtas un iekultivētas.

Projekta realizācijas gaitā paredzēta:

- jauna poligona „Kaudzītes” izbūve Gulbenes rajona Litenes pagastā līdz 2009. gadam un infrastruktūras izveidi atkritumu savākšanai;
- līdz 2013. gadam atkritumu apsaimniekošana sistēmā tiks iesaistīti 100% pilsētu un 75% lauku teritoriju iedzīvotāji.
- Infrastruktūru atkritumu dalītai savākšanai.
- Līdz 2009. gadam nodrošināt iepakojuma atkritumu pārstrādi 50% apmērā no to daudzuma.
- Samazināt bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzumu līdz 75% līdz 2010. gadam salīdzinājumā pret 1995. gadu.
- Veco atkritumu izgāztuvju rekultivāciju.

Šobrīd reģionā liela daļa sadzīves atkritumu nenonāk izgāztuvēs, daudzi iedzīvotāji nav iesaistīti atkritumu apsaimniekošana sistēmā, it sevišķi ārpus apdzīvotām vietām. Visbiežāk šie atkritumi nonāk nerekultivētajos karjeros un izgāztuvēs, kā arī mežos. Tika lielākajās pilsētās ir pieejami konteineri dalītai atkritumu savākšanai. Nav atrisināts lielgabārta sadzīves atkritumu utilizācijas jautājums, sadzīves atkritumos nonāk arī iedzīvotāju radītie videi bīstamie sadzīves atkritumi.

3.2. Iespējamās izmaiņas, ja attīstības plānošanas dokumenti netiktu īstenoti

Latgales reģiona plānošanas dokumenti – Stratēģija un Programma ir reģionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumenti, kas formulē Latgales plānošanas reģiona ilgtermiņa vīziju 25 gadiem, izvirza stratēģiskos mērķus un nosaka divpadsmit darbības programmas šo mērķu sasniegšanai. Stratēģija iezīmē reģiona jaunā attīstības perioda (turpmākie 25 gadi) attīstības prioritāros virzienus saistībā ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteiktajām prioritātēm, bet Programma rada pamatu investīciju piesaistei reģionam un LIAS 2030 ieviešanai reģionā.

Ja Latgales attīstības plānošanas dokumenti netiktu īstenoti, reģionā nenotiktu mērķtiecīga LIAS 2030 ieviešana, reģionam netiktu piesaistītas investīcijas, kuru nepieciešamība ir apzināta šo plānošanas dokumentu izstrādē, noskaidrojot vietējās vajadzības un sadarbībā starp reģiona institūcijām, privāto un nevalstisko sektoru. Ja plānošanas dokumenti netiks ieviesti, tiks kavēta reģiona ekonomiskā attīstība, tās iekšējās plānotās struktūras (attīstības centru tīkla) izveide, transporta infrastruktūras attīstība, inovācijas inkubatoru, jaunu tehnoloģiju attīstība un ražotņu, ar to saistīto darba vietu izveide.

Bez tam tas sekmētu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju degradāciju, kas jau tagad ir atzīmēta kā vide problēma reģionā. Tūrisma infrastruktūras izveides trūkums, veicinātu ezeru ekoloģiskā stāvokļa pasliktināšanos, kas ir novēršama organizējot mērķtiecīgi apmeklētāju plūsmas un labiekārtojot vidi atbilstoši vides aizsardzības prasībām, nodrošinot notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu un organizējot atkritumu savākšanu.

Tātad, vērtējot sagaidāmo ietekmi uz vidi situācijā, kad Latgales attīstības plānošanas dokumenti netiek īstenoti, var izdalīt šādus galvenos aspektus: ierobežotas iespējas ekonomiskajai attīstībai, transporta un tūrisma infrastruktūras izveidei, kā arī dabas teritoriju, tostarp NATURA 2000 teritoriju degradāciju un atsevišķu ezeru ekoloģiskā stāvokļa turpmāku pasliktināšanos.

3.3. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

Kā teritorijas, kuras izstrādāto attīstības plānošanas dokumentu ieviešana var ietekmēt ir jāmin:

1. Latgales plānošanas reģiona pilsētas, kuras ir darbības programma "Attīstības centru tīkls" plānoto pasākumu objekts Pamatota LIAS 2030; Balvi, Ludza, Preiļi, Krāslava, Līvāni, Rēzekne, Daugavpils. Policentriska attīstība
2. Daugavpils pilsēta, kurā vēl bez iepriekšminētās programmas plānots īstenot darbības programmu "Daugavpils", kas plānota kā starptautiskas pilsētas programma
3. Latgales transporta infrastruktūra un tās izvietojuma tieša apkārtnē
4. Ezeri - Dabas resursu izmantošanas, aizsardzības, tūrisma, Natura 2000 teritorijas.

Taču, Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos nav ietverti konkrēti risinājumi darbības programmu ieviešanai, lai varētu spriest par to ietekmes būtiskumu.

4. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

Latgales attīstības plānošanas dokumentu – Stratēģijas un Programmas, īpaši Stratēģijas detalizācija nav tāda, lai precīzi noteiktu ar šo plānošanas dokumentu ieviešanu saistītās vides problēmas. Taču, izvērtējot šos dokumentus, var secināt, ka dažu Programmā ietverto darbības programmu ieviešana iespējams būs saistīta gan ar vides problēmām, gan to risinājumiem.

Jau iepriekš (3.nodaļa) atzīmēts, ka pilsētās, īpaši Daugavpilī un Rēzeknē Latgales reģiona kontekstā ir nozīmīga antropogēnā ietekme gan uz gaisa piesārņojumu, ir grunts un augsnes, īpaši vēsturiskais, piesārņojums, pilsētu virszemes ūdeņu noteces rezultātā kopumā pasliktinās virszemes ūdeņu kvalitāte lejpus pilsētām, raksturīgi paaugstināti trokšņa līmeņi un vibrācijas dzelzceļa līniju tuvumā, atsevišķās ražošanas teritorijās. Stratēģijas un Programmas darbības programmu “Attīstības centru tīkls”, “Daugavpils” un “Savienojumi” ieviešana ir saistīta ar vidi pilsētās kopumā, taču jāuzsver, ka šo darbības programmu ieviešana, piesaistot investīcijas, attīstot jaunas tehnoloģijas un projektēšanā paredzot mūsdienīgus risinājumus, daudzas no vides problēmām arī atrisinās vai minimizēs jaunbūvējamo objektu iespējamo ietekmi uz vidi (prettrokšņa pasākumi, videi draudzīga kurināmā izvēle, vides pieejamība un citi pasākumi).

Darbības programmas “Savienojumi” ieviešana ir saistīta ar atmosfēras gaisa kvalitāti, trokšņa un vibrāciju līmeni šo objektu tieša tuvumā. Taču līdzīgi kā minēts attiecībā uz vides problēmām pilsētās, arī šīs darbības programmas ieviešana ir saistīta ar iespējām risināt esošās un minimizēt jauno vai rekonstruēto transporta infrastruktūras objektu radīto ietekmi. Jāatzīmē gan, ka transporta infrastruktūras attīstība ir saistīta arī ar slodzes uz vidi palielināšanos gan tieši šo infrastruktūras objektu apkārtnē, gan netieši, reģionam iesaistoties infrastruktūras izmantošanā, pilsētās, apdzīvotās vietās vai atsevišķu ražošanas objektu tuvumā. Transporta infrastruktūras attīstība, pieaugošais transporta līdzekļu skaits iespējams var būt saistīts ar apstākļiem sugu un biotopu aizsardzībai.

Vides problēmas ir apskatāms arī saistībā ar darbības programmas “Ezeri” ieviešanu – slodzes palielināšanās, tūrisma infrastruktūras izveide, organizētas apmeklētāju plūsmas, kas var sekmēt ūdens ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanos, īpaši aizsargājamu biotopu, īpaši aizsargājamu augu un dzīvnieku sugu atradņu vai dzīvotņu aizsardzību NATURA 2000 teritorijās. Jāatzīmē, ka pārmērīga slodzes palielināšanās varbūt saistīta ar stāvokļa pasliktināšanos iepriekšminēti vides aspektu kontekstā.

5. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi

Izvērtējot Stratēģijas un Programmas saturu, šajā nodaļā apskatīti tie vides aizsardzības jomā noteiktie mērķi, kuri attiecas uz šo attīstības plānošanas dokumentu saturu, tostarp arī ilgtspējīgas attīstību.

Vides aizsardzības jomā pastāv valstu starptautiskie mērķi, kuri definēti noslēgtajās starpvalstu konvencijās un līgumos. Kaut gan šīs konvencijas tiešā neattiecas uz attīstības plānošanu reģionālajā līmenī, tomēr tās ir saistošas Latvijai kopumā, un plānošanas dokumentos paredzētie pasākumi nedrīkst būt pretrunā ar konvencijās noteiktajiem mērķiem un pamatprincipiem.

5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

5.1.3. Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas vides aizsardzības jomā

Nozīmīgākie starptautiskie ilgtspējīgas attīstības mērķi un principi noteikti Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Riodežaneiro konferencē „Par vidi un attīstību”, kas notika 1992. gadā. Konferencē tika parakstīta **deklarācija “Par vidi un attīstību”**. Kopš šīs konferences ilgtspējīga attīstība tiek skaidrota kā “attīstība, kas nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamā paaudžu vajadzību apmierināšanai”.

Šīs konferences ietvaros tika akceptēts Rīcības plāns 21. gadsimtam (Agenda 21), parakstītas **ANO Vispārējās konvencijas “Par bioloģisko daudzveidību” un “Par klimata pārmaiņām”**, un parakstīta Rio Deklarācija “Par vidi un attīstību”. Konvencija **par bioloģisko daudzveidību** – Riodežaneiro konvencija (1992.g.). Šīs konvencijas uzdevumi, kas veicami saskaņā ar tajā ietvertajiem atbilstošajiem nosacījumiem, ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām, gan pienācīgu finansēšanu.

Johannesburgā, 2002. gadā notikušajā ANO galotņu sanāksmē tika pieņemts **Ilgtspējīgas attīstības ieviešanas plāns** (balstīts uz Riodežaneiro deklarāciju), kuru parakstīja arī Latvija. Šis plāns nosaka trīs galvenos mērķus, kas ir jāsasniedz, lai nodrošinātu ceļu uz ilgtspējīgu attīstību. Tie ir nabadzības novēršana, ilgtspējīgu patēriņa un ražošanas modeļu maiņa, kā arī dabas resursu aizsardzība un pārvaldība.

1992. gadā Riodežaneiro tika pieņemta ANO Vispārējā konvencija **par klimata pārmaiņām**, kuras mērķis ir stabilizēt siltumnīcefekta gāzu koncentrācijas atmosfērā un samazināt antropogēno ietekmi uz klimatu. Latvijas Republikas Saeima šo konvenciju ratificēja 1995. gadā, bet 1997. gadā konvencija tika papildināta ar Kioto protokolu, kuru Latvija ratificēja 2002. gadā.

Konvencija **par starptautiskas nozīmes mitrājiem**, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi. Ramsāres konvencija (1971). Šīs konvencijas izpratnē mitrāji ir platības ar purviem, dumbrājiem vai ūdeņiem, kuri var būt dabiski veidojušies vai mākslīgi, kā arī var būt nemainīgi (pastāvīgi) vai īslaicīgi. Konvencijas izpratnē ūdensputni ir putni, kuri ekoloģiski ir atkarīgi no mitrājiem, tāpēc nepieciešama to aizsardzība. Latvijā ratificēta 1995.gadā. Latvija ir apstiprinājusi starptautiskas nozīmes Latvijas mitrāju sarakstu, no kuriem Lubānas mitrāju komplekss un Teiču un Pelečāres purvi (reģionā – Pelečāres purvi) atrodas Latgales plānošanas reģiona teritorijā. Mitrāju aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā tiek veikta atbilstoši LR likuma “Par īpaši aizsargājamām teritorijām” un saistībā ar to izdoto normatīvo aktu nosacījumiem.

Konvencijas **par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību**. Helsinku konvencijas (1974, 1992). Šīs konvencijas attiecas uz jūras vides un Baltijas jūras areālu aizsardzību, kas aptver ūdenstilpni un jūras dibenu, ietverot tajā dzīvojošos resursus un citas jūras dzīvības formas.

Konvencija **par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**. Bernes konvencija (1979). Šīs Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, un arī veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

1979. gada Ženēvas Konvencija **par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos**. Konvencijas mērķis ir aizsargāt cilvēku un viņa apkārtējo vidi no gaisa piesārņošanas un censties ierobežot un, ciktāl tas iespējams, pakāpeniski samazināt un novērst gaisa piesārņošanu, arī robežšķērsojošo piesārņošanu lielos attālumos.

Vīnes Konvencija par ozona slāņa aizsardzību (1985). Tās uzdevums ir aizsargāt cilvēka veselību un vidi pret nelabvēlīgu ietekmi, kura ir vai varētu rasties tādas cilvēka darbības rezultātā, kura izmaina vai varētu izmainīt ozona slāni.

Bāzeles konvencija **par bīstamo atkritumu, ieskaitot ķīmikālijas, pārrobežu kustību un to iznīcināšanu starptautiskajās tirdzniecības procedūrās**, ieskaitot Londonas vadlīnijas par informācijas apmaiņu attiecībā uz ķīmikālijām starptautiskajā tirdzniecībā noslēgta 1989. gadā. Tā regulē valstu tiesības aizliegt bīstamo atkritumu importu un eksportu, kā arī pasākumus bīstamo atkritumu rašanās iespējas samazināšanai līdz minimumam, lai nenotiktu piesārņojums ar bīstamiem atkritumiem.

ANO Ģenerālajā asamblejā 2000. gada septembrī 191 organizācijas dalībnieks pieņēma **ANO Tūkstošgades deklarāciju** – pasaules mēroga projektu ar apņemšanos līdz 2015. gadam ievērojami samazināt ārkārtīgu nabadzību visās tās izpausmēs. Viens no astoņiem Tūkstošgades attīstības mērķiem, kas izriet no šīs deklarācijas un ir kļuvis par vienu no galvenajiem elementiem starptautiskajai sadarbībai attīstības jomā, ir nodrošināt vides ilgtspējību.

Latgales plānošanas reģions ir bagāts ar dabas resursiem, bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgām vietām, tas robežojas ar Krieviju, Baltkrieviju, Igauniju un Lietuvu, tādēļ iepriekšminēto ANO politikas dokumentu prioritātes un pamatnostādnes attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību, bioloģisko daudzveidību, darbībām ar dabas resursiem pārrobežu kontekstā ir aktuāli plānojot šī Latvijas reģiona attīstību.

5.1.2. Eiropas Savienības vides politikas dokumenti

Kopienas stratēģiskās vadlīnijas. ES līmeņa politikas plānošanas dokuments, kurā definēti kohēzijas politikas finansējuma izlietošanas prioritārie virzieni, kuriem būtu jāparādās dalībvalstu izstrādātajos plānošanas dokumentos, kurš tiek sagatavots kā kopienas līmeņa stratēģisks dokuments, kas nosaka vispārējo ietvaru Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīcijām 2007. – 2013. gadu periodā. Turklāt šīs vadlīnijas paredzētas arī kā atsauces dokuments, ko dalībvalstis un reģioni izmantotu, gatavojot savus individuālos ES fondu plānošanas dokumentus jaunajam programmēšanas periodam.

Eiropas Savienības **Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas** (Gēteborgas stratēģijas) mērķis ir nodrošināt augsta līmeņa vides aizsardzību, sociālo vienlīdzību un kohēziju, ekonomisko labklājību, kā arī aktīvi veicināt ilgtspējīgu attīstību visā pasaulē. Stratēģijas

galvenās darbības 2005. gadā bija vērstas uz tādām lielām problēmām kā klimata pārmaiņas un tīra enerģija, draudi sabiedrības veselībai, sociālā atstumtība, demogrāfija un migrācija, dabas resursu pārvalde, ilgtspējīgs transports, kā arī nabadzība un attīstība pasaulē. Šīs lielās problēmas ir savā starpā saistītas, piemēram, atjaunojamās enerģijas izmantošana un klimata pārmaiņas vai klimata pārmaiņas un nabadzība. Tā kā problēmas ir savstarpēji saistītas, tādiem jābūt arī risinājumiem.

Kopienas Lisabonas stratēģija (2000.g.). Stratēģijas pamatmērķis ir panākt, lai ES kļūtu par konkurētspējīgāko, uz zināšanām balstīto ekonomisko bloku pasaulē, veicinot ekonomisko izaugsmi, sociālo kohēziju un vides aizsardzību. 2001.gadā stratēģija tika papildināta Gēteborgas Eiropas Savienības Padomes sanāksmē par ilgtspējīgo attīstību, pievienojot Lisabonas procesam ekoloģisko aspektu. Tādejādi stratēģija skar trīs būtiskus aspektus - ekonomiskā atjaunotne, sociālā atjaunotne un ekoloģiskā atjaunotne. Gēteborgā ekoloģijas jomā tika noteiktas 4 prioritātes:

- klimata maiņa: siltumnīcas efekta samazināšana, palielinot elektrības ražošanu no atjaunojamiem avotiem;
- pāreja no „ceļu transporta” uz citiem- videi draudzīgākiem transporta veidiem;
- sabiedrības uzvedība: reaģēt uz iedzīvotāju bažām par pārtikas drošību un kvalitāti, ķīmisko vielu lietošanu, infekcijas slimībām;
- resursu racionāla pārvaldība.

Vides aizsardzības sfērā definētie nozīmīgākie uzdevumi ir panākt ekoloģiski pieļaujamu un efektīvu dabas resursu izmantošanu un vides piesārņojuma samazināšanu.

ES 6. vides rīcības programma 2001. – 2010. gadam, kas nosaka ES uzdevumus un darbības, kas jāveic, lai sasniegtu ES nospraustos vides aizsardzības mērķus. Rīcības programmas uzdevumi ir:

- vides aizsardzības prasību integrācija citos Kopienas politikas dokumentos – tai skaitā vides politikas integrācija sektorpolitikās, ekonomisko instrumentu izmantošana vides mērķu sasniegšanā un vides aizsardzības principu izmantošana telpiskajā plānošanā;
- klimata izmaiņu samazināšana – tai skaitā energoresursu taupīšanas pasākumus un aviācijas radīto emisiju samazināšana;
- daba un bioloģiskā daudzveidība – dabisko sistēmu aizsardzība un to funkcionēšanas atjaunošana, kā arī bioloģiskās daudzveidības samazināšanās apturēšana gan ES mērogā, gan globāli;
- vide un veselība – cilvēka rīcības rezultātā radušos indīgo vielu, kuras ievērojami ietekmē vai izraisa risku cilvēku veselībai, izskaušana;
- citi mērķi saistīti ar augstāku resursu izmantošanas efektivitāti un efektīvāku atkritumu apsaimniekošanu, ilgtspējīgu attīstību kandidātvalstīs, globālās partnerattiecības un integrēta dialoga veidošanu.

ES gaisa aizsardzības tematiskās stratēģijas (21.09.2005.) mērķis ir sasniegt tādu gaisa kvalitāti, kas nerada negatīvas sekas un riskus cilvēku veselībai un videi. Šī stratēģija nosaka mērķus veselības un vides jomā, kā arī emisiju samazināšanas mērķus attiecībā uz galvenajām piesārņojošām vielām.

ES Enerģētikas stratēģijas mērķis ir veicināt biomasas izmantošanu enerģijas ieguvē – jo īpaši biodegvielas ražošanu, lai attīstītu atjaunojamās enerģijas iegūšanu.

ES tematiskā stratēģija „Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana” pieņemta 2005.gadā, un tās mērķis ir samazināt negatīvo ietekmi uz vidi, ko izraisa dabas resursu izmantošana augošā ekonomikā un nodrošināt ekonomikas „atsaistīšanu”.

ES Vides un veselības aizsardzības rīcības plāna 2004. – 2010. gadam mērķis ir mazināt piesārņotas vides izraisītu slimību izplatību, nosakot pasākumus un iniciatīvas par to, kā labāk izprast saistību starp vidi un veselību un noskaidrot, kā vides nelabvēlīga ietekme var izraisīt epidemioloģiskas sekas.

Latgales plānošanas reģiona Ilgttermiņa attīstības stratēģija 25 gadiem un attīstības programma 2010. – 2017. gadam, tajos iekļautie mērķi, rīcības un attīstības programmā ietvertās mērķprogrammas risina Eiropas Savienības politikas plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu, atbilst to pamatnostādņiem. Stratēģijas un Programmas ieviešana nodrošinātu attīstību un virzību uz šajos dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu Latgales plānošanas reģionā.

Konkrēti mērķi vides aizsardzības jomās un ceļš to sasniegšanai tiek noteikts **Eiropas Kopienas direktīvās**. Galvenās direktīvas, kuras attiecas uz Stratēģijas un Programmas saturu ir minētas turpmāk šajā nodaļā.

Eiropas Padomes Direktīva 92/43 EEK (1992.g.) par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību (**Biotopu direktīva**). Šīs Direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas floru un faunu dalībvalstu teritorijā.

Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo Direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu un atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas floras un faunas sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir nozīmīgas Eiropas Savienībā. No 198 biotopiem, kuri atzīti par apdraudētiem Eiropā, 58 ir sastopami arī Latvijā. Šī mērķa realizēšanai tiek izveidots vienots Eiropas ekoloģiskais tīkls **NATURA 2000**, kas nodrošina Eiropai nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu un atjaunošanu tās dabiskās izplatības areālā. **NATURA 2000** tīkls ietver īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis ir noteikušas, ievērojot Eiropas Padomes Direktīvu 79/409 (1979.) **par savvaļas putnu aizsardzību**. Tā kā vairākām Eiropā apdraudētām putnu sugām Latvijas populācijas veido ievērojamu daļu no kopējā indivīdu skaita, kā arī Latviju šķērso nozīmīgi putnu migrācijas ceļi, tad šīs direktīvas prasību ieviešana Latvijai kā Eiropas Savienības dalībvalstij ir ļoti nozīmīga. Latgales plāno sāns reģionā ir 73 NATURA 2000 teritorijas, tādēļ, plānojot reģiona attīstību no vienas puses ir svarīgi iesaistīt šīs teritorijas reģionā attīstībā (tūrisma un vides izglītības piedāvājumos), bet vienlaikus ir jānodrošina dabisko dzīvotņu putnu ligzdošanas vietu saudzēšanu vai, ja nepieciešams, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu, apstākļu uzlabošanu.

Eiropas Kopienas Direktīva 2000/60/EC (2000.) nosaka Kopienas pasākumu ietvaru ūdens politikas jomā (**Ūdens struktūrdirektīva**). Tās mērķis ir izveidot Kopienas pasākumu ietvaru vienotai iekšzemes virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un pazemes ūdeņu aizsardzībai, lai novērstu un mazinātu ūdeņu piesārņošanu, veicinātu ilgtspējīgu ūdens izmantošanu, aizsargātu ūdens vidi, uzlabotu ūdens ekosistēmu stāvokli un mazinātu plūdu un sausumu ietekmi. Direktīvā virszemes ūdeņu aizsardzībai noteikts mērķis sasniegt labu ekoloģisko stāvokli, pazemes ūdeņiem – labu ķīmisko un kvantitatīvo stāvokli. Latvijā Ūdens struktūrdirektīvas prasības reglamentē LR “Ūdens apsaimniekošanas likums”. Saskaņā ar šo likumu (2009. gadā) ir izstrādāti upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni, kuros ir novērtēts virszemes un pazemes ūdensobjektu stāvoklis, noteikti to ekoloģiskās kvalitātes mērķi un izstrādāts programmas to sasniegšanai. Latgales plānošanas reģions izvietojas Daugavas baseina

apgabalā, kas ietver arī Veļikajas sateces baseinu Latvijas teritorijā. saskaņā ar kuru ir veikta integrētu upju baseinu apgabalu (Jūrmalas pilsētai aktuāli – Lielupes apgabals) apsaimniekošanas plānu izstrāde, kas ir jāņem vērā teritorijas plānojumos.

Eiropas Padomes Direktīva 1975/442/EEK (1975.) **par atkritumiem** un Eiropas Padomes Direktīva 1991/689/EEC **par bīstamajiem atkritumiem**. Latvijā šīs Direktīvas pārņem Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2003. – 2012.gadam, kas paredz valstī veidot reģionālus sadzīves atkritumu poligonus un uzstādīt atbilstošas atkritumu apstrādes iekārtas, bet esošo, normatīviem neatbilstošo izgāztuvju slēgšanu un rekultivēšanu.

Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001.) „**par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu**”. Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt noturīgu attīstību, sekmējot ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, nodrošinot, lai saskaņā ar šo direktīvu veiktu vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi. Šīs direktīva prasības Latvijā ir ieviestas saeimā pieņemot LR Likumu “Par ietekmes uz vidi novērtējumu

Eiropas Ainavu konvencija (2000.). Konvencijas mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, apsaimniekošanu un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Konvencija atzīst ainavas kā svarīgu cilvēku dzīves kvalitātes daļu jebkurā vietā – pilsētās un laukos. Ņemot vērā pārmaiņas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, rūpnieciskās ražošanas un minerālu ieguves paņēmienos, kā arī reģionālajā un pilsētu plānošanā, transportā, infrastruktūrā, tūrismā un atpūtā, notiek ainavu pārveidošanās. Lai saglabātu ainavu nozīmīgo loma kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, kā arī ainavas kā saimnieciskajai darbībai labvēlīgu resursu, konvencija uzsver ainavu aizsardzības, apsaimniekošanas un plānošanas nepieciešamību.

5.2. Nacionālie vides politikas dokumenti un vides aizsardzības mērķi

Viens no nozīmīgākajiem vides politikas plānošanas dokumentiem, uz kuru tiek balstīta lielākā daļa nacionālo politikas un attīstības plānu, stratēģiju un programmu ir **Latvijas Ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes**. Šo pamatnostādņu mērķi ir:

- Latvijai jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;
- Latvijai jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- Latvijai jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Latvijai jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Latvijai sabiedrībā jāattīsta atbildīga attieksme pret dabas resursiem un nepārtraukti jāpaaugstina resursu izmantošanas efektivitāte;
- Latvijai no starptautiskas palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jāklūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;

- Latvijai jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plašs vides politikas līdzekļu pielietojums visās citās nozaru politikās;
- Latvijai jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgtspējīgai attīstībai;
- Latvijai jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgtspējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Vides politikas pamatnostādnes (apstiprinātas MK 2009.gadā) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kurā atspoguļota esošā situācija, formulēti vides politikas mērķi, risināmās problēmas, politikas pamatprincipi un politikas rezultāti, kā arī rīcības virzieni politikas mērķu sasniegšanai. Vides politikas virsmērķis ir nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot ilgtspējīgu attīstību, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

Būtiskākās identificētās un risināmās problēmas pamatnostādnēs, kuras ir aktuālas arī Latgales plānošanas reģiona teritorijā, ir šādas:

- 1) tiek pārsniegti gaisa kvalitātes normatīvi Latvijas lielākajās pilsētās, un lielākais gaisa piesārņojuma īpatsvars nāk no transporta emisijām;
- 2) citu nozaru plānošanas dokumentos nepietiekami atspoguļoti dažādi vides faktori - gaisa kvalitāte un troksnis, plānojot transporta plūsmas, ģeoloģiskie riski, plūdu riski, rūpniecisko avāriju risku novēršanas pasākumi;
- 3) sabiedrības izpratnes trūkums par saimnieciskās darbības veida un paņēmieni saistību ar dabas vērtību ilglaicīgu pastāvēšanu;
- 4) trūkst ilgtermiņa sistemātisku zinātnisko pētījumu par iespējamo klimata pārmaiņu ietekmi uz Latvijas vidi, klimata pārmaiņu radītiem riskiem, klimata ietekmes samazināšanas pasākumu ietekmi uz tautsaimniecību, kā arī nav izstrādāti ekonomiskie un sociālie piemērošanās pasākumi un programma to īstenošanai;
- 5) finansējuma trūkums normatīvajos aktos noteikto prasību izpildes kontrolei.

Piedāvātie risinājumi:

- 1) veikt plānveida sabiedrības izglītošanu, informēšanu un veicināt sabiedrības līdzdalību vides aizsardzības pasākumu plānošanā un ieviešanā;
- 2) veicināt valsts institūciju un privāto uzņēmēju sadarbību;
- 3) vides aizsardzības institūciju rīcībspējas paaugstināšana;
- 4) veicināt vides jautājumu integrēšanu un aktualizēšanu citu nozaru politikās;
- 5) samazināt visu tautsaimniecības sektoru energointensitāti, izstrādājot un ieviešot tādus ekonomiskos politikas instrumentus, kas veicinātu produktu un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību ražošanu, tai skaitā pārstrukturējot kopējo nodokļu slogu, t.i., realizējot zaļo nodokļu reformu.

Latgales plānošanas reģions ir bagāts ar ūdeņiem, īpaši ezeriem, tādēļ plānošanas dokumentos ūdens kvalitātes jautājumam ir jāpievērš pastiprināta uzmanība. Viens no

vides politikas mērķiem ir gaisa aizsardzība, t.i. normatīviem un ilgtermiņa mērķiem atbilstošas gaisa kvalitātes nodrošināšana un uzlabošana vietās, kur tā nav apmierinoša.

Nacionālais attīstības plāns (NAP) izstrādāts saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam. Plāna mērķis ir sekmēt līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts attīstību un nodrošināt Latvijas konkurētspējas paaugstināšanu citu valstu vidū. Tas ir Latvijas ieguldījums ES dalībvalstu kopējā stratēģijā un Lisabonas programmas īstenošanā.

Rīcības programma komunālo notekūdeņu un bīstamo vielu radītā virszemes ūdeņu piesārņojuma samazināšanai. Rīcības programma ir izstrādāta laikposmam no 2004. līdz 2020. gadam. Programmas mērķis ir samazināt piesārņojumu, kas radies komunālo notekūdeņu novadīšanas dēļ, un bīstamo vielu radīto virszemes ūdeņu piesārņojumu. Tā nodrošinās Eiropas Kopienas padomes 1991. gada 21. maija direktīvas „Par komunālo notekūdeņu attīrīšanu” (91/271/EEC) un Eiropas Kopienas padomes 1976. gada 4. maija direktīvas „Par piesārņojumu, ko rada bīstamas vielas, kas tiek novadītas ūdens vidē” ieviešanu Latvijā.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006. – 2012. gadam. Tā galvenais mērķis ir novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzumu samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas stratēģija 1998. – 2010. gadam. Stratēģijas mērķi ir uzlabot sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kā arī samazināt sadzīves atkritumu un izgāztuvju radīto negatīvo ietekmi uz vidi. Stratēģija paredz uzlabot sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu kvalitāti un palielināt iedzīvotāju skaitu, kuriem ir pieejami šie pakalpojumi.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programmas (1999. g.) stratēģiskie mērķi ir saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidību, saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību, saglabāt savvaļas sugu, kā arī kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu ģenētisko daudzveidību. Veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos un nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Latvijai un arī Latgales plānošanas reģionam ir raksturīga liela sugu un dabisko biotopu daudzveidība, tāpēc Stratēģijas un Programmas izstrādē un ieviešanā ir jāņem vērā Bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā noteiktie bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt lauksaimniecības augu un dzīvnieku šķirņu daudzveidību, veicināt to izmantošanu;
- pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu;
- veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību.

Klimata pārmaiņu samazināšanas programma 2005. – 2010.gadam izstrādāta, lai sekmētu globālo klimata pārmaiņu samazināšanu, īstenojot Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām, tās Kioto protokola un Eiropas Savienības tiesību aktu par klimata pārmaiņām prasības.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006. – 2012.gadam atkritumu apsaimniekošanas jomā nosaka šādus mērķus:

- novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un
- nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzuma samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu.

Attiecībā uz jau radītajiem atkritumiem nodrošināt, ka:

- atkritumi nav bīstami vai arī tie nerada risku videi un veselībai;
- lielākā daļa atkritumu tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (pie., komposts) vai nekaitīgā formā;
- apglabājamo atkritumu daudzums tiek samazināts līdz minimumam un atkritumi tiek iznīcināti vai apglabāti cilvēka veselībai un videi drošā veidā;
- atkritumi tiek apstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām.

Latgales plānošanas reģions iekļaujas Austrumlatgales, Dienvidlatgales un Malienas atkritumu apsaimniekošanas reģionos. Šo reģionu atkritumu apsaimniekošanas tiek veikta atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas plānos ietvertajiem pasākumiem.

Enerģētikas jomā ir izstrādāts dokuments **Enerģētikas attīstības pamatnostādnes** 2007. – 2016. gadam projekts, taču pašlaik tas vēl nav apstiprināts.

Valsts energoefektivitātes stratēģijas mērķis ir noteikt pasākumu kopu energoefektivitātes paaugstināšanai, lai līdz 2010. gadam Latvijā panāktu primārās enerģijas patēriņa samazinājumu uz nacionālā kopprodukta vienību par 25 %. Stratēģijas pamatā ir sabiedrības informēšana, attiecīgu normatīvu ieviešana un ekonomiska motivācija, galvenokārt atbalstot pašatmaksājošos energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus.

Tā kā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2001/81/EC ir noteikusi ES dalībvalstīm maksimāli pieļaujamās emisijas noteiktiem atmosfēras piesārņotājiem – sēra dioksīdam, slāpekļa oksīdam, gaistošiem organiskajiem savienojumiem un amonjakam, kurus nedrīkst pārsniegt laika posmā pēc 2010. gada, Latvijā izstrādāta **Rīcības programma valsts kopējo emisiju gaisā samazināšanai**. Programmā doti piesārņojošo vielu, kurām noteikti emisiju ierobežojumi, emisiju aprēķini.

Rīcības programma prioritāro zivju ūdeņu un peldūdeņu piesārņojuma samazināšanai un kvalitātes nodrošināšanai izstrādāta, pamatojoties uz likumu „Par piesārņojumu” un MK 12.03.2002. noteikumiem Nr.118 „Par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”, kuros noteiktas Padomes direktīvā 78/659/EEK „Par saldūdeņu kvalitāti” un Padomes direktīvā 76/160/EEK „Par peldūdeņu kvalitāti” izvirzītās prasības. Rīcības programmā analizēti prioritāro zivju ūdeņu un peldūdeņu galvenie piesārņojuma avoti, noteikti uzdevumi šo ūdeņu kvalitātes uzlabošanai un aplūkotas to īstenošanas iespējas.

Latgales plānošanas reģiona Ilgttermiņa attīstības stratēģija 25 gadiem un attīstības programma 2010. –2017. gadam mērķi, prioritātes un prioritārās mērķprogrammas

atbilst un ir izstrādāti saistībā ar nacionālajos vides politikas dokumentos izvirzītajiem mērķiem.

6. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

6.1. Plānošanas dokumentu vispārējo ietekmju raksturojums

Stratēģija un Programma ir Latgales plānošanas reģiona stratēģiski nozīmīgs dokumenti, kas koncentrē reģiona resursus, pašvaldības un dažādu sabiedrības grupu (uzņēmēji, iestādes, nevalstiskais sektors, iedzīvotāji) darbības un investīcijas saskaņotai un mērķtiecīgai rīcībai, kas vērsta uz Latgales plānošanas reģiona attīstību.

Par attīstības plānošanas dokumentu sagaidāmo ietekmi uz vidi šajā pārskatā var sniegt tikai vispārīgu vērtējumu, balstoties uz plānošanas dokumentos iekļautajām programmām, apakšprogrammām un pasākumiem. Jāatzīmē, ka apakšprogrammu izvērsums pasākumu līmenī ir dažāds, atsevišķām programmām minēti tikai nedaudzi iespējamie pasākumi. Reģiona raksturojuma kontekstā kā reģiona īpaša iezīme ir uzsvērtā nepārveidota vide un dabas vērtību kopums (ezeri, Daugavas ieleja, Rāznas nacionālais parks), kas ir atzīmēts kā reģiona nākotnes kapitāls. Tāpat atzīmēts, ka reģions ir bagāts ar mežiem - viens no svarīgiem dabas resursiem. Stratēģijas galvenais mērķis ir radīt ienākumus visiem Latgales reģiona iedzīvotājiem, kas sasniedzams attīstīt šādus stratēģiskos virzienus "prasmes", "savienojamība", "pārvaldība" un "efektīvi uzņēmumi".

Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu ieviešana kopumā atstās pozitīvu ietekmi uz reģiona attīstību, veicinās Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2006. – 2026.g. ieviešanu. Izvērtējot Stratēģijas un Programmas mērķus, stratēģiskos virzienus, attīstības programmā ietvertās apakšprogrammas un pasākumus, var secināt, ka tie nav pretrunā ar vides aizsardzības prasībām.

Jāuzsver, ka darbības programmās plānotās aktivitātes nav definētas līdz konkrētu risinājumu līmenim, un tādēļ šajā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā nevar spriest par ietekmju būtiskumu. Plānošanas dokumentos ietvertā informācija šobrīd liecina par to, ka plānošanas dokumentiem var nebūt būtiska ietekme uz vidi. To ieviešanas procesā, izstrādājot konkrētus risinājumus, ir jāievēro vides aizsardzības jomas normatīvo aktu prasības, ja nepieciešams, jāveic sākotnējais IVN, ietekmes uz vidi novērtējums un jāparedz pasākumi iespējamo būtisko ietekmju novēršanai, piemērojot videi draudzīgākos risinājumus.

Tāpat šajā plānošanas dokumenti izstrādes stadijā un detalizācijas pakāpē neparedz alternatīvas to ieviešanai. Taču konkrētu risinājumu izstrādes stadijā, gadījumā, ja būs jāpiemēro IVN process, risinājumiem ir jāizstrādā alternatīvas, kuras ir jāizvērtē IVN procesā un ieviešanai jāizvēlas plānotās darbības alternatīvas ar labvēlīgāko ietekmi uz vidi.

No ietekmes uz vidi aspekta Stratēģijas un Programmas ieviešanā īpaša uzmanība ir jāpievērš apakšprogrammas "Savienojumi", "Daugavpils" un "Attīstības centru tīkls" ieviešanai, kuru risinājumi transporta, Daugavpils kā starptautiskas pilsētas vai citu apdzīvotu vietu attīstībā iespējams var būt saistīti ar projektiem, kuru plānotās darbības ir ietekmes uz vidi novērtējuma objekts (autocelji, dzelzceļi, lidostas, pilsētu attīstības centri) un kuri var ietekmēt īpaši aizsargājamās dabas teritorijas NATURA 2000, pilsētas vai apdzīvotās vietas vides kvalitāti.

Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu stratēģiskā ietekme uz vidi novērtējuma procesā identificēts, ka ietekme uz vidi ir iespējama Stratēģijas ieviešanas Programmas darbības programmu "Attīstības centru tīkls", "Daugavpils", "Savienojumi". "Latgale ID", "Zaļā ekonomika", "Pārtika" un "Ezeri" īstenošanas gadījumā. Šajā nodaļā turpmāk aprakstīts ietekmes un vidi novērtējums saistībā ar iepriekšminēto apakšprogrammu ieviešanu.

6.1.1. Plānotās Daugavpils un Attīstības centru tīkla attīstības ietekme uz vidi

Darbības programmas "Attīstības centru tīkls" ietvaros tiek plānotas trīs apakšprogrammas "Daugavpils", "Rēzekne un Balvi" un "Līvāni, Ludza, Krāslava, Preiļi". Daugavpilī plānots attīstīt ražošanu, pakalpojumus un tūrisma centrs, Rēzeknē – transporta, loģistikas pakalpojumi, ražošana (SEZ), kultūras, izglītības un tūrisma centrs. Darbības programmās "Daugavpils" plānots attīstīt kā starptautisku pilsētu.

Reģionālas nozīmes centri plānoti Ludza, Krāslava, Preiļi, Balvi un Līvāni būs nozīmīgi kultūras un ražošanas centri. Ludzā, Krāslavā un Līvānos galvenās funkcijas būs saistītas ar tranzītu apkalpojošiem un ražošanas uzņēmumiem. Preiļu pilsēta – lauksaimniecības produkcijas pārstrāde atbalsta un tūrisma un sporta centrs. Balvi – mežrūpniecības un kokapstrādes centrs, kā arī transporta mezgls. Līvāni un Krāslava – tūrisma pakalpojumu atbalsta centri.

Šīs pilsētas būs reģiona attīstības virzītājas. Programmā paredzēts saglabāt un attīstīt esošās ražošanas teritorijas un infrastruktūru, maksimāli izmantojot esošās apbūves teritorijas. Programmas ieviešanas ietvaros plānotie pasākumi industriālo parku attīstība un jaunu uzņēmumu izveide, lietišķo pētījumu – zināšanu un tehnoloģiski ietilpīgo ražošanas centru izveide un daudzfunkcionālo satiksmes mezglu infrastruktūras attīstības projekti ietekmēs vidi.

Attīstoties ražošanai un pakalpojumu sfērai noteikti pieaugs vidē novadītā piesārņojuma apjomi – notekūdeņu daudzums, attīstoties transporta infrastruktūrai un pieaugot automobiļu skaitam- mobilo izmešu apjoms. Pilsētu attīstība ietekmēs virszemes ūdeņu kvalitāti un pilsētu gaisa kvalitāti. Attīstot ražošanu visnozīmīgākais risināmais jautājums ir veco pamesto ražošanas objektu teritoriju sanācija un revitalizācija, it īpaši Līvānos, Rēzeknē, Daugavpilī. Virszemes ūdeņu kvalitāte, ūdensmalu pieejamība, pludmales būtiski ietekmē pilsētu pievilcību no tūrisma viedokļa, tādēļ Ludzai un Balviem īpaši nozīmīga ir pilsētas ezeru ūdens kvalitāte, labiekārtotu atpūtas vietu izveidošana. Taču jāuzsver, ka mūsdienu tehnoloģiju un valstī pastāvošo vides prasību ieviešana nodrošinās to, ka attīstības centru un īpaši Daugavpils attīstībai tieša ietekme uz apkārtējo vidi būs minimāla, bet attīstībai izmantojot bijušajās ražošanas teritorijas vides kvalitāte degradētajās, piesārņotajās un potenciāli piesārņotajās vietās, veicot to sakārtošanu vai, ja nepieciešams sanāciju, Programmas ieviešanai būs pozitīva ietekme.

6.1.2. Plānoto transporta savienojumu ietekme uz vidi

Latgales reģiona attīstībai svarīgākie plānotie savienojumi ir: Latgales reģiona autoceļu programma, Austrumu-Rietumu multimodālais transporta koridors, Dienvidu-Ziemeļu multimodālais transporta koridors, Rīgas-Daugavpils savienojums, Daugavpils lidosta un platjoslas internets. Minēto savienojumu attīstība, izņemot platjoslas internetu, ir saistīta ar to ietekmi uz vidi.

Apakšprogrammas "Austrumu-Rietumu koridors" plānoti pasākumi Austrumu-Rietumu dzelzceļš/autoceļu attīstībai, esošo robežpārejas punktu ar Krieviju un Baltkrieviju uzturēšanai, attīstībai un jaunu punktu izveidei. Apakšprogramma saistās arī ar otru apakšprogrammu "Rīga-Daugavpils", kuras ietvaros plānots attīstīt dzelzceļa

savienojumu Rīga-Daugavpils un autosatiksmi ar Rīgu nākotnē projektējot uz izbūvējot divu joslu autoceļu Daugavpils-Rīga un Rēzekne-Rīga.

Abu minēto apakšprogrammas ieviešanu reģionā nodrošina starptautiskas nozīmes maģistrāles un starpreģionālas nozīmes savienojumi.

Lai tiktu nodrošināta ātras satiksmes iespējas optimālai tranzīta un kravu plūsmai, reģiona teritorijas plānojums paredz attīstīt pašreizējos valsts galvenos autoceļus A12, A6 un A13 kā starptautiskas nozīmes auto maģistrāles, uzbūvējot arī jaunus ceļu posmus un loka apvedceļus ap Rēzekni, Daugavpili, Līvāniem un Krāslavu, kā arī paredzēt attīstīt kā starptautisku maģistrāli P 35 Gulbene- Balvi- Viļaka- Krievijas robeža un izbūvēt apvedceļu ap Balviem. Šīs maģistrāles nodrošinās reģiona galveno attīstības centru – Rēzeknes un Daugavpils ātru sasniedzamību no valsts galvaspilsētas Rīgas, lielākajiem centriem kaimiņu reģionos un Krievijā, Baltkrievijā un Lietuvā.

„Austrumu stīga” - Projekts „Austrumu stīga” jau pašlaik tiek īstenots 256 km garumā maršrutā: Balvu rajona robeža- Kuprava- Viļaka- Baltnava- Kārsava- Ludza- Pilda- Ezernieki- Svariņi- Poreče- Neikšāni- Asūne- Robežnieki- Skuķi- Indra- Krāslava- Kaplava- Saliena- Daugavpils rajona robeža. Autoceļam ir svarīga nozīme apdzīvoto vietu, muitas un robežpārejas punktu, starptautisko autoceļu sasaistē.

Plānošanas dokumentos „Austrumu stīgas” koncepcija aptver ne tikai ceļu tehnisko parametru uzlabošanu, bet arī apkāpes infrastruktūras attīstību - degvielas uzpildes staciju, autoservisu, autostāvvietu un kempingu, ceļu kafejnīcu un veikalu tīklu. Tas nodrošinās plašu kvalitatīvu pakalpojumu klāstu gan iedzīvotājiem, gan tranzīta pasažieriem un tūristiem, radot arī jaunas darba vietas vietējiem iedzīvotājiem, veicinātu reģiona Austrumu pierobežas attīstību un stiprinātu saites ar Vidzemes reģiona pilsētām Alūksni Austrumu stīga, savienojoties ar „Ziemeļu stīgu” sasaistīs starptautiskās automaģistrāles Latgales reģionā ar automaģistrāli A1 Vidzemes reģionā. Veidojot vienotu pierobežas attīstības koncepciju ar Vidzemes reģionu, Austrumu stīga varētu saslēgties ar Ziemeļu stīgu.

Šī autoceļa attīstība var negatīvi ietekmēt vairākas aizsargājamas dabas teritorijas Rāznas dabas parku, Pildas ezeru, Zvirgzdenes ezera salas, Drīdža ezeru, jo uzlabojot ceļa kvalitāti, pakalpojumu infrastruktūru, pieaugs tūristu skaits, it īpaši individuālo ceļotāju, kas vasarā dodas atpūsties pie Latgales ezeriem. Realizējot projektu Austrumu stīga ir jāvērs uzmanība uz pienācīgas tūrisma infrastruktūras izveidi dabas teritorijās un it īpaši Rāznas dabas parkā un pie Rāznas ezera.

Apakšprogrammā „Dienvidu-Ziemeļu koridors” plānotie pasākumi skar dzelzceļa un autoceļu kā multimodālās ass attīstību, ka arī esošo robežpārejas punktu ar Krieviju un Baltkrieviju uzturēšanai, attīstībai un jaunu punktu izveidei.

Autoceļš „Dienvidu stīga” Teritorijas plānojums paredz attīstīt Latgales telpiskā struktūrplānā izvirzīto autoceļa trases „Dienvidu stīga” koncepciju. Tā mugurkaulu veido autoceļš P70 (Daugavpils – Aknīste – Nereta –Vecumnieki - Rīga). Šī ceļa rekonstrukcija un uzlabošana ļoti būtiski veicinās Latgales dienvidu pierobežas attīstību. Tiešā veidā savienojot Daugavpili ar Rīgu, tiks ievērojami samazināts ceļā pavadāmais laiks un atslogots valsts galveno autoceļš A6 Daugavas labajā krastā.

„Dienvidu stīgas” attīstība stimulēs ne tikai Latgales mazo pilsētu Ilūkstes un Subates attīstību, bet arī Aknīstes, Neretas un apkārtnējo lauku teritoriju attīstību, kas atrodas Zemgales reģiona pašā perifērijā.

Autoceļš Rīga - Smiltene -Gulbene-Balvi- Viļaka – Latvijas robeža- Pitalova

Reģiona plānojums atbalsta Vidzemes reģiona plānojumā izvirzīto koncepciju par šī autoceļa tālāku attīstību kā starpreģionālas nozīmes ceļu un robežkontroles punkta Vientuļi lomas palielināšanu. Šī ceļa attīstība ievērojami paaugstinās visu Ziemeļu pilsētu tīkla potenciālu nu pastiprinās Balvu un Viļakas pilsētu lomu.

Autoceļš Rēzekne-Gulbene-Smiltene Valmiera. Šis autoceļš stiprinās saites starp diviem nacionālas nozīmes centriem Latgales un Vidzemes reģionos - Rēzekni un Valmieru. Tas kalpos arī kā tsākais un ātrākais ceļš no Latgales uz Valgu un tālāk uz Igaunijas lielākajiem centriem.

Reģionālas un vietējas nozīmes ceļi, to infrastruktūras attīstība nodrošina reģiona apakšprogrammu ieviešanā transporta savienojumu jomā.

Reģionālās nozīmes ceļi nodrošinās labu satiksmi un transporta plūsmu starp novadu nozīmes centriem reģionā un arī labu starpreģionu satiksmi. Šiem ceļiem ir nozīmīga loma Latgales reģiona līdzsvarotā attīstībā, tie nodrošina pieeju galvenajiem ekonomiskajiem centriem un transporta koridoriem. It īpaši svarīgi tas ir perifērijā un pierobežā, kur laba satiksme ir galvenais priekšnoteikums ekonomisko aktivitāšu attīstībai un apdzīvotības saglabāšanai. Šo ceļu uzdevums ir arī nodrošināt atsevišķu reģiona funkcionālo zonu sasaisti. Reģiona plānojums paredz, ka nākotnē vairāki rajona nozīmes ceļi varētu kļūt par reģionālas nozīmes ceļiem. Tāds piemēram ir autoceļš, kas savieno Krāslavu ar Daugavpili gar Daugavas kreiso krastu, arī autoceļi no Dagdas uz Maltu, no Aglonas uz Dagdu, no Kaunatas uz Maltu, no Zilupes caur Pasieni un Ezerniekiem, no Šķaunes un Ludzu, no Maltas uz Viļāniem, no Kārsavas caur Tilžu uz Balviem, Preiļi – Višķi, Preiļi – Līvāni, Preiļi caur Aglonu uz Krāslavu, no Lubānas uz Upatniekiem, no Kārsavas uz Goliševu līdz robežai u.c.

Rajona nozīmes un vietējas nozīmes ceļi. Lai nodrošinātu visu teritoriju sasniedzamību, reģiona līdzsvarotā attīstībā būtiska loma ir rajona nozīmes un vietējas nozīmes ceļiem. Tiem jābūt labā tehniskā stāvoklī un sasaistītiem ar galveno ceļu tīklu.

Apakšprogrammā "Rīga-Daugavpils" plānota dzelzceļa savienojuma ar Rīgu attīstība, nodrošinot nokļūšanu Rīgā no Daugavpils vai Rēzeknes 2 stundu laikā). Esošais dzelzceļu tīkls pašlaik nodrošina reģiona vajadzības, tādēļ netiek paredzētas jaunas dzelzceļa līnijas, bet tiks uzlabota reģiona sasniedzamība galvenajos virzienos. Reģiona attīstības interesēs ir saglabāt un pilnvērtīgi izmantot visu esošo dzelzceļa infrastruktūru gan pasažieru, gan kravu pārvadājumiem. Nav pieļaujama esošo dzelzceļa līniju slēgšana un dzelzceļa infrastruktūras sagraušana – sliežu ceļu, staciju ēku un citu būvju demontēšana vai izsaimniekošana.

Dzelzceļu tīkla attīstības pamatā būs vispārēja pakalpojumu kvalitātes uzlabošana. Dzelzceļš, kā videi draudzīgāks un drošāks transporta veids, ir arī alternatīva autotransportam. Galvenais uzdevums ir dzelzceļa infrastruktūras modernizēšana un uzlabošana. Reģiona teritorijas plānojums atbalsta pasažieru transporta attīstību – atjaunojot pasažieru satiksmi, tiks būtiski samazināts ceļā pavadāmais laiks un atslogoti autoceļi.

Lai optimizētu pasažieru pārvadājumus pa dzelzceļu un saskaņotu ar autobusu maršrutiem, ir jāizveido vienots tīkls, veicot potenciālā pieprasījuma izpēti, nosakot galveno attīstības centrus, pasažieru plūsmas un saskaņojot laikus.

Latgales teritorijas plānojums atbalsta Vidzemes reģiona un Balvu rajona attīstībai nozīmīgo iniciatīvu par dzelzceļa līnijas Ieriķi – Gulbene – Žīguri – (Pitalova) atjaunošanu un pilnvērtīgu izmantošanu iekšzemes un starpvalstu kravu un pasažieru pārvadājumiem. Dzelzceļa satiksmes uzlabošana ir pozitīvi vērtējama no vides

aizsardzības viedokļa, ir atbalstāma dzelzceļa līniju rekonstrukcija un pasažieru pārvadājumu atjaunošana. Dzelzceļa infrastruktūras uzlabojumi un rekonstrukcija prioritāri ir jāveic posmos, kuros tiek pārvadātas bīstamās kravas.

Apakšprogramma “Daugavpils lidosta” attiecas uz gaisa satiksmes attīstību reģionā. Tā uzlabos reģiona sasniedzamību no lielākajiem centriem gan Latvijā, gan kaimiņu valstīs, palielinās reģiona konkurētspēju. Ātra satiksme ar Rīgu un svarīgākajiem centriem kaimiņvalstīs Viļņu, Kauņu, Pēterburgu un Minsku veicinās uzņēmējdarbības un tūrisma attīstību. Programma paredzēta reģionālās lidostas rekonstrukcija Daugavpilī.

Bez tam ir iespējas izmantot mazās aviācijas vajadzībām (tūrisma un biznesa lidojumiem) vēl saglabājušos kādreizējos lauksaimniecības lidlaukus, kas tiek precizēti rajonu un vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos. Tādi piemēram ir lidlauki pie Malnavas, Rožupē, Grīvā pie Daugavpils, pie Audriņiem, Stabulniekiem, Vārkavas un citur.

Kopumā plānotā multimodālo transporta koridoru attīstība pozitīvi ietekmēs reģiona pilsētu ekonomiku, uzlabojot to sasniedzamību, kas ir nozīmīgi arī tūrisma attīstībai reģionā., veicinās ekonomisko sadarbību ar Lietuvu, Baltkrieviju, Krieviju, jaunas transporta infrastruktūras izbūves, esošo ceļu rekonstrukcija ietekmes uz vidi samazinoši pasākumi ir jāparedz realizējot konkrētus projektus, un, pieņemot, ka autoceļu attīstība notiks ievērojot visas likumdošanā noteiktās prasības, visiem projektiem tiks veikts sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, plānotās darbības ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju novērtējums, kā arī ceļu rekonstrukcijas un izbūves gadījumā nepieciešamais ietekmes uz vidi novērtējums.

6.1.3. Plānotās ražošanas un uzņēmējdarbības ietekme uz vidi

Programmā iekļautās apakšprogrammas “Latgale ID”, “Zaļā ekonomika” un daļēji arī “Partika” ir saistītas ar ražošanas attīstību reģionā. Taču jāuzsver, ka atšķirībā no tradicionālajām rūpnieciskās un lauksaimnieciskās ražošanas tehnoloģijām un paņēmieniem, Programmā prioritāte tiek dota inovatīviem risinājumiem, videi draudzīgām tehnoloģijām (alternatīvā enerģija, labākās tehnoloģijas ražošanas optimizēšanai, izmešu minimizēšanai, resursu taupīšana, otrreizēja izmantošana un pārstrāde, bezatlikumu tehnoloģijas, bioloģiskās lauksaimniecības saimniekošanas metodes un citas), kas ir vērsti un reģiona konkurētspējas un darba vietu skaita palielināšanu, eksporta veicināšanu un citiem ar reģiona ekonomisko attīstību saistītiem aspektiem.

Apakšprogramma “Latgale ID” plānots attīstīt ražošanu piesaistot investīcijas, ieviešot zinātnes sasniegumus, inovatīvus risinājumus, uzlabojot darbinieku profesionālās prasmes un investīciju piesaistei veidojot uzņēmumu kompetenču centrus (klasterus).

Apakšprogrammā “Zaļā ekonomika” plānoti pasākumi dzīvojamo, administratīvo un ražošanas ēku siltināšanai un renovācijai, energoservisa uzņēmumu/pašvaldības energoservisa uzņēmumu izveidei, pārejai uz atjaunojamiem energoresursiem (biomasa) un koģenerāciju pilsētu siltumapgādē, zaļās ekonomikas kompetences centru (zināšanu iegūšana un apmaiņa par energoefektivitāti un atjaunojamiem energoresursiem) izveidi, alternatīvo enerģijas kultūru (līni, kaņepes) audzēšanas demonstrācijas un pilotprojektu ieviešanu un biogāzes demonstrācijas projektu attīstību.

Apakšprogrammas “Pārtika” ietvaros arī, attīstot zinātnisko bāzi, zinātnieku sadarbību ar ražotājiem, ir plānota jaunu tehnoloģiju ieviešana, inovāciju atbalstīšana, lauksaimniecisko zemju lietderīga izmantošanu un apsaimniekošanu, kam nenoliedzami būs ietekme uz vides situāciju reģiona laukos.

Iepriekšminēto apakšprogrammu un pasākumu ieviešana kopumā sekmēs atmosfēras gaisa kvalitātes uzlabošanu, samazināsies sēra dioksīda un cieta daļiņu izmeši gadījumos, kad tiks ieviesti atjaunojamie energoresursi (koksnes atkritumu, mežsaimniecības un lauksaimniecības blakus produktu izmantošanu kā kurināmo materiālu) pašlaik lietojamo vietā, optimizētas siltumapgādes sistēmas, jaunas ražošanas tehnoloģijas, izmantojot zinātnes sasniegumus. Izveidojot jaunas ražotnes bijušajās rūpnieciskās ražošanas teritorijās uzlabosies vides kvalitāte, jo atbilstoši LR likuma "Par piesārņojumu" prasībām, tiks veikta potenciāli piesārņoto vietu izpēte un, ja nepieciešams, sanācija pirms jaunas darbības uzsākšanas, kā arī degradētās vides sakārtošana. Jaunās ražotnes, optimāli izmantojot resursus un lietojot mūsdienu tehnoloģijas radīs salīdzinoši mazāku izmešu nekā līdzīgas vecās tehnoloģijas.

Jaunu tehnoloģiju ieviešana kontekstā, nodrošinot vides aizsardzības prasības projektēšanā un būvniecībā (lokālas attīrīšanas iekārtas vai pieslēgumu veidošana centralizētai notekūdeņu savākšanas sistēmai) atstās pozitīvu ietekmi uz virszemes ūdeņu kvalitāti, samazinoties nepietiekami attīrītu notekūdeņu izplūdei upēs un īpaši ezeros ilgtermiņā mazināsies to eutrofikācija.

Programmas ieviešana lauksaimniecībā, mazinās augšņu piesārņojumu ar biogēnajām vielām, kas savukārt pazeminās biogēno vielu līmeni virszemes noteču ūdeņos, kas ilgstošākā laika periodā var iespējams sekmēt virszemes ūdensteču un tilpju ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu.

6.1.4. Tūrisma infrastruktūras attīstības ietekme uz vidi

Tūrisma infrastruktūras attīstība plānota darbības programmas "Ezeri" ietvaros, kuras ietvaros plānots attīstīt prasmes dabas ilgtspējīgā apsaimniekošanā, komercializēšanā, ilgtspējīgu dabas pakalpojumu sniegšanā. Tūrisma infrastruktūras attīstība ir saistīta ar citām Programmas apakšprogrammām - "Savienojumi", "Attīstības centru tīkls" "Daugavpils"). To iespējamā ietekme aprakstīta jau iepriekš šajā nodaļā.

Tūrisma infrastruktūras attīstība plānota ezeru piekrastēs, kas, pieaugot apmeklētāju skaitam un palielinoties tūrisma piedāvājumu (zvejniecības, zivsaimniecības, amatniecības un citi pakalpojumi) klāstam, slodze uz ezeru ekosistēmu tūristu un apmeklētāju koncentrēšanās vietās pieaugs, kas iespējams var radīt negatīvu ietekmi uz ezeru ekosistēmu, bet ievērojot vides aizsardzības prasības un mērķtiecīgi plānojot apmeklētāju plūsmu intensitāti un tai piemērotas infrastruktūras izveidi, šāda ietekme var arī neparādīties. Jāuzsver, ka tūrisma infrastruktūras ietekmi uz vidi ļoti lielā mērā noteiks plānošana un risinājumu izvēle tūrisma piesaistei konkrētiem ūdensobjektiem.

Apakšprogrammā "Ezeri" plānoti pasākumi pašvaldībām gar Daugavu (Līvānu, Daugavpils, Krāslavas novadi). Daugavas ielejā no Līvāniem līdz Daugavpilij un no Krāslavas līdz robežai paredzēta daudzveidīga saimnieciskā darbība, ar uzsvaru uz lauksaimniecību, tūrisma. "Daugavas lokos" ielejas posmā no Daugavpils līdz Krāslavai attīstīsies ekoloģiskais, kultūras un rekreācijas tūrisms, kā arī tradicionālās lauksaimniecības nozares. Šī pasākuma ieviešana iespējams būs saistīta ar slodzes palielināšanos Daugavas ielejā, iespējamu ietekmi uz Daugavas ekoloģisko stāvokli. Ietekmes raksturu noteiks pasākuma īstenošanai izvēlētās apsaimniekošanas metodes.

6.1.5. Programmas ietekme uz NATURA 2000 teritorijām

Programmā plānotās darbības programmas "Attīstības centru tīkls", "Daugavpils", "Savienojumi". "Latgale ID" un "Ezeri" ietekmēs NATURA 2000 teritorijas.

Lielākā daļa *Natura 2000* teritoriju Latgales reģionā ir koncentrētas ap Lubānas mitrāju kompleksu, Daugavas ieleju un Rāznes ezeru. Šīs teritorijas tiks iesaistītas Stratēģijas un Programmas ieviešanā, ir ņemtas vērā iepriekšminēto plānošanas dokumentu izstrādē. Plānošanas dokumentos noteiktie prioritārie attīstības virzieni saskan ar šo aizsargājamo teritoriju izveidošanas mērķiem, veicinās to dabas aizsardzības plānos noteikto tūrisma infrastruktūras izveides pasākumu ieviešanu. Darbības programma “Ezeri” ir vērsta un tūrisma un dabas teritoriju attīstību. Tai noteikts mērķis “attīstīt prasmes dabas ilgtspējīgā apsaimniekošanā, komercializēšanā, ilgtspējīgu dabas pakalpojumu sniegšanā”, kas ir nepieciešams, lai iesaistītu dabas teritorijas reģiona ekonomiskajā izaugsmē. ĪADT un tajos esošajos ezeros darbības programmā noteiktā mērķa sasniegšanai plānots attīstīt ekoloģiskā tūrisma iespējas, izveidojot šim nolūkam atbilstošu infrastruktūru, piemēram, dabas un izziņas takām putnu un dzīvnieku vērošanai, augu sabiedrību, atsevišķu retu un aizsargājamo augu iepazīšanai, kā arī, kā arī ogošanai, medībām, makšķerēšanai.

Programmas ieviešanas ietekme pārsvarā vērtējama kā pozitīva, jo nodrošinās dabas vērtību iesaistīšanu reģiona saimnieciskajā dzīvē, veicinās sabiedrības izglītošanu par bioloģisko daudzveidību, mitrāju, ezeru, upju, to palieņu ekosistēmām. Transporta infrastruktūras risinājumi lokāli iespējams var ietekmēt aizsargājamās biotopus, augu un dzīvnieku sugu arī negatīvi, jo iespējama to iznīcināšana, izbūvējot jaunus ceļus vai rekonstrējot (piemēram, paplašinot) esošos autoceļus. Taču šī pārskata sagatavošanas laikā informācija par plānotajām aktivitātēm apakšprogrammā “Savienojumi” ir nepietiekama, tādēļ šim ietekmes aspektam ir jāseko līdzi turpmākajā plānošanas dokumentu ieviešanas procesā.

6.2. Plānošanas dokumentu pozitīvās un negatīvās, tiešās un netiešās, īstermiņa un ilglaicīgās un citas ietekmes

Šajā nodaļā apkopots plānošanas dokumentu ietekmes vērtējums uz vides kvalitātes izmaiņām, dabas aizsardzības vērtībām, to aizsardzības labvēlīga statusa saglabāšanu, dabas resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu apsaimniekošanu, cilvēka darbības radītās slodzes izmaiņām un citām ietekmēm saistībā ar apkārtējo vidi attīstības plānošanas dokumentu ieviešanu darbības programmu “Attīstības centru tīkls”, “Daugavpils”, “Savienojumi”. “Latgale ID”, “Zaļā ekonomika”, “Pārtika” un “Ezeri” īstenošanas gadījumā, kurām sākotnēji identificēta iespējama ietekme uz vidi.

6.2.1. Pozitīvās ietekmes – tiešās un netiešās, īstermiņa un ilgtermiņa, pārejošas un noturīgas

SIVN procesā ir noteiktas šādas galvenās pozitīvās ietekmes uz vidi:

- Augsnes, grunts un pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) kvalitātes uzlabošanās bijušajās rūpniecības un ražošanas, kā arī degradētajās teritorijās, piesārņotajās un potenciāli piesārņotajās vietās, to revitalizācija un iesaiste turpmākajā reģiona attīstībā – tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Vides kvalitātes (atmosfēras gaisa kvalitāte, trokšņa un vibrāciju līmeņi) uzlabošanās apdzīvotās vietās, kas radīsies optimizējot transporta savienojumu attīstību, ieviešot inovatīvas tehnoloģijas, pielietojot mūsdienīgus projektēšanas un būvniecības paņēmienus: transporta plūsmu organizācija, prettrokšņa pasākumi un citus – tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;

- Minimāla jauno ražotņu ietekme uz vidi, ko nodrošinās jaunu tehnoloģiju un novatorisku risinājumu ieviešana to attīstībā, resursu racionāla izmantošana, bezatlikumu tehnoloģijas – tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Dabas resursu saudzēšana un atmosfēras gaisa kvalitātes uzlabošanās (piemēram, sēru saturošo izmešu samazināšanās), iesaistot energoapgādē atjaunojamos dabas resursus un ieviešot energoefektivitātes pasākumus - tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Ezeru ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanās vai nepasliktināšanās, ilgtermiņā eutrofikācijas mazināšanās, to pieejamības uzlabošana, attīstot tūrisma infrastruktūru, organizējot apmeklētāju plūsmas un nodrošinot vides aizsardzības prasību ievērošanu, attīstot jaunu projektus tūrisma un rekreācijas infrastruktūras projektus – tieša, ilgtermiņa ietekme;
- Dabas teritoriju – īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, tostarp NATURA 2000 iesaiste reģiona attīstībā, to pieejamības uzlabošana, rekreācijas resursu un tūrisma infrastruktūras attīstība dabas teritorijās, slodzes uz bioloģiski vērtīgām teritorijām samazināšanās, ezeru ekoloģiskā stāvokļa nepasliktināšanās vai pat uzlabošanās - tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Difūzā piesārņojuma ar biogēnajām vielām (slāpekli un fosforu) no lauksaimniecības zemēm samazināšanās un lauksaimniecības zemju auglības paaugstināšanās, ieviešot bioloģiskās lauksaimniecības saimniekošanas metodes - tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Uzlabotas iespējas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu ieviešanai, motivācija to izstrādei visām ĪADT – īslaicīga ietekme
- Videi draudzīgāka transporta līdzekļu – dzelzceļa – attīstība: dzelzceļa infrastruktūras uzlabošana, modernizācija un aktīvāka iesaistīšana reģiona dzīvē, lai nodrošinātu pilnvērtīgāku tā izmantošanu pasažieru pārvadājumiem, jo dzelzceļš ir videi draudzīgākais sabiedriskā transporta veids - . tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme

6.2.2. Iespējamās negatīvās ietekmes – tiešas un netiešas, īstermiņa un ilgtermiņa, pārejošas un noturīgas

SIVN procesā ir noteiktas šādas galvenās iespējamās negatīvas ietekmes uz vidi:

- Gaisa kvalitātes, trokšņa un vibrāciju līmeņa izmaiņas un iespējama pasliktināšanās autoceļu, attīstības centru, plānotās Daugavpils lidostas tiešā tuvumā, palielinoties transporta līdzekļu plūsmas intensitātei, ko radīs pieaugošā reģiona iesaistīšanās ekonomiskajās aktivitātēs - tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Lokāli iespējama minimāla vides kvalitātes pasliktināšanās atsevišķu ražotņu, kuras tiks izvietotas līdz šim ražošanai neizmantotās vietās, tiešā tuvumā, kā arī atsevišķās vietās lauku teritorijās, tām iesaistoties ražošanā - tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Ezeru ūdens kvalitātes izmaiņas vai pasliktināšanās lokāli apmeklētāju koncentrācijas vietās, ko var radīt pārāk lielas slodzes intensīvās rekreācijas aktivitāšu vietās - tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;

- Lokāli, izbūvējot vai rekonstruējot transporta un tūrisma infrastruktūru, var tikt bojāti vai nelielos apjomos iznīcināti īpaši aizsargājami biotopi, aizsargājamu sugu atradnes vai dzīvotnes - tieša, ilgtermiņa, noturīga ietekme;
- Īpaši aizsargājamo biotopu, aizsargājamo sugu un dzīvotņu degradācija vai ilgtermiņā izzušana, gadījumos, ja, koncentrējoties uz tūrisma infrastruktūras attīstību, vienlaikus netiek veikta biotopu (piemēram, pļavu, niedrāju un citu) atbilstoša apsaimniekošana - tieša, noturīga ietekme līdz atbilstošas apsaimniekošanas atjaunošanai;
- Vides kvalitātes (gaisa kvalitāte – putekļi, nelabvēlīgi apstākļi zivju faunai upēs un ezeros tiešā būvniecības tuvumā) pasliktināšanas transporta, ražotņu vai tūrisma infrastruktūras izbūves laikā – īslaicīga ietekme (būvniecības laikā)
- Transporta intensitātes pieaugums atsevišķās vietās apdzīvotajās vietās vai laukos, mainot ceļu izvietojumu vai iesaistoties saimnieciskajā darbībā - netieša, ilglaicīga ietekme

7. Risinājumi būtiskās ietekmes uz vidi mazināšanai

Latgales plānošanas reģiona Ilgttermiņa attīstības stratēģija ir ilgtermiņa plānošanas dokuments turpmākajam laika periodam līdz 2035. gadam, Attīstības programma – vidēja termiņa 2010. – 2017. g. Stratēģija nosaka galvenos mērķus, stratēģiskos attīstības virzienus, ieviešanas etapus un darbības programmu sarakstu, Programma savukārt detalizē darbības programmas, nosakot galvenos apakšprojektus un pasākumus. Abu plānošanas dokumentu ietekme uz vidi ir jāvērtē kopumā, vienlaikus atceroties, ka daļa no Programmā ietvertajiem pasākumiem (piemēram, transporta un tūrisma infrastruktūras attīstība, attīstības centru tīklu izaugsme, pilsētu, t.sk. Daugavpils attīstība), ir ietverta Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2006. – 2026.g. risinājumos, kuru stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra jau ir veikta.

Vērtējot iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi un iespējas tās samazināt, šajā novērtējumā tiek pieņemts, ka īstenojot attīstības plānošanas dokumentus iekļautos pasākumos tiks ievēroti vides aizsardzības normatīvajos aktos iekļautās prasības. Līdz ar to nozīmīgākie pasākumi iespējamo negatīvo ietekmju novēršanai plānošanas dokumentu ieviešanas laikā ir :

- Ietekmes uz vidi novērtējums. Pēc šī Vides pārskata sagatavošanas laikā pieejamās informācijas un reģiona attīstības plānošanas dokumentu detalizācijas pakāpes, tieši nevar identificēt stratēģijas ieviešanā plānotās darbības, kuras ir iekļautas LR likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikuma „Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams” sarakstā, jo plānoto objektu apjomi un tehniskie parametri plānošanas dokumentos nav sniegti. Taču, atkarībā no izvēlētajiem risinājumiem programmas realizācijā ir iespējams, ka tiks būvēti transporta infrastruktūras objekti: jaunbūvējamas automaģistrāles, lidostas, publiskās lietošanas dzelzceļa līnijas, kuriem būs jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Tā ietvaros detalizēti tiks izvērtēta plānotā objekta ietekme uz vidi, kā arī plānoti pasākumi būtisko ietekmju mazināšanai vai novēršanai.
- Ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums. Pasākumu, kuri ir plānoti, īpaši darbības programmā “Satiksme” ieviešana ir saistīta ar iespējamām darbībām NATURA 2000 teritorijās. Gadījumos, ja konkrētais risinājums var būtiski ietekmēt NATURA 2000 teritoriju, saskaņā ar „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.¹ panta nosacījumiem novērtē tās ietekmi uz NATURA 2000 teritoriju. Šādā gadījumā ietekmes uz vidi izvērtēšana tiks veikta ekspertiem rūpīgi izvērtējot ar pasākuma īstenošanu saistīto ietekmi uz NATURA 2000 teritoriju, izvērtējot dažādas alternatīvas un iespējas negatīvo ietekmju samazināšanai, kā arī dodot iespēju plašākai sabiedrībai iesaistīties šajā procesā.
- Sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums. Tas tiek veikts objektiem, kuri ir iekļauti likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2. pielikumā. Kā jau uzsvērts iepriekš plānošanas dokumenti nesniedz detalizētu informāciju par konkrētiem projektiem, bet var pieņemt, ka sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums būs jāveic infrastruktūras objektu attīstības gadījumā (inženiertehniskā apgāde un infrastruktūras uzlabošana u.c.), ceļu būvniecībai, pārtikas rūpniecības objektiem (piena produktu ražošana, brūvēšana un iesala ražošana u.c.), lidlauku, dzelzceļu būvniecība, kā arī tūrisma infrastruktūras (kempingu, viesnīcu kompleksu, sporta trašu) būvniecība.

- Tehnisko noteikumu un tajos noteikto atzinumu vai eksperta slēdzienu saņemšana, veicot situācijas izvērtējumu vai izpēti, kuros noteiktas prasības un ieteikumi plānotās darbības negatīvas ietekmes novēršanai.

Bez tam, ir vairāki pasākumi, kurus ieteicams īstenot, lai savlaicīgi, pirms attīstības plānošanas dokumentu konkrētu pasākumu ieviešanas novērstu iespējamās negatīvās ietekmes uz vidi:

- sabiedrības izglītošana un savlaicīga informēšana par plānotajiem pasākumiem, to ietekmēm, vides un dabas aizsardzības jautājumiem kopumā;
- kvalificētu speciālistu iesaiste IVN procesā, situācijas izpētē, ekspertu atzinumu sagatavošanā;
- zinātnisko pētījumu piesaistīšana inovatīvajiem risinājumiem, pamatotu un drošu tehnoloģiju izvēlē ieviešanai ražošanā;
- īpaša uzmanība jāpievērš rekreācijas pasākumu radītās antropogēnās slodzes izpētei, apmeklētāju plūsmu izpētei un uzskaiti īpaši aizsargājamām dabas teritorijās, lai plānotu pieļaujamās slodzes un to ietekmi uz vidi, novērstu pārslogdes veidošanos.

8. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. pantu „paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (NATURA 2000) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) tīklam”.

Latgales reģiona attīstības plānošanas dokumenti, it īpaši Stratēģija nav izstrādāta ar tādu detalizācijas pakāpi, lai precīzi noteiktu vai īstenojamās aktivitātes un pasākumi ietver tādas rīcības, kuru rezultātā tieši negatīvi tiktu ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas NATURA 2000. Stratēģijā dabas vērtību kopums un nepārveidotā vide ir atzīmēta kā reģiona nākotnes kapitāls.

Programmas darbības programmā “Ezeri” ir iekļauti pasākumi ezeru iesaistei tūrisma attīstībā un tūrisma infrastruktūras izveidei. Šīs darbības programmas ieviešana ir saistīta ar otru – “Savienojumi”, kuras ietvaros plānots attīstīt transporta savienojumus. Daudzi no ezeriem atrodas NATURA 2000 teritorijās, tādēļ, realizējot šīs programmas pasākumus, ir vērtējama to ietekme uz NATURA 2000 teritorijām. Tāpat darbības programmā “Savienojumi” īstenošana iespējams skars NATURA 2000 teritorijas. Taču, ievērojot Programmā plānoto, šajā plānošanas stadijā nevar uzskatīt, ka kādam no pasākumiem būtu iespējama negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. Bez tam Stratēģija un Programma ir izstrādāta, ņemot vērā starptautiskos un nacionālos vides mērķus, vides aizsardzības normatīvos aktus, to ievērošana tiek plānota attīstības plānošanas dokumentu ieviešanā. Svarīgi ir arī tas, ka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju iesaiste tūrisma, īpaši ekotūrisma attīstībā, ir viens no šo teritoriju apsaimniekošanas un izmantošanas veidiem, kas ir atbalstāms aizsargājamo dabas teritoriju izveides mērķu sasniegšanai. Tādēļ šajā plānošanas posmā Stratēģijas un Programmas ieviešanai kompensēšanas pasākumi netiek paredzēti.

Ja tomēr, turpinot Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu, tiks konstatēta negatīva ietekme uz NATURA 2000 teritoriju, tā ieviešanas procesā pasākumiem, kas šo ietekmi radīs ir piemērojami kompensējošie pasākumi. Atbilstoši 2006. gada 18.jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 594 „Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasības ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai” prasībām kā kompensējoši pasākumi negatīvas ietekmes gadījumā ir nosakāmi:

- paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta ietekmētās *Natura 2000* teritorijas daļas aizstāšana ar tiešā tuvumā (blakus) esošu teritorijas daļu, kas pēc ekoloģiskajiem parametriem ir līdzvērtīga ietekmētajai *Natura 2000* teritorijai;
- jaunas *Natura 2000* teritorijas izveidošana, kas atbilst paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta ietekmētās *Natura 2000* teritorijas daļai un ietekmētās sugas vai biotopa ekoloģiskajiem parametriem, citur Latvijas teritorijā;
- sugas vai biotopa atjaunošanas pasākumi, kas nodrošina paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta ietekmētās sugas vai biotopa saglabāšanu līdzvērtīgā

apjomā (īpatņu vai atradņu skaits, biotopa platība), esošajās *Natura 2000* teritorijās.

Bez tam vienlaikus ar priekšlikumiem par kompensējošiem pasākumiem paredzētās darbības ierosinātājs izstrādā kompensējošo pasākumu ilgtermiņa monitoringa plānu, kurā paredz vismaz piecus gadus apsekot jaunizveidoto *Natura 2000* teritoriju vai tās daļu vai sugas vai biotopu atjaunošanas pasākumus, lai izvērtētu, vai izvēlētie kompensējošie pasākumi līdzsvaro paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta radītās negatīvās izmaiņas.

Taču jāuzsver, ka šajā stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma procesā nav identificēti pasākumi, kuri iespējams varētu radīt būtisku ietekmi uz *NATURA 2000* teritorijām.

9. Iespējamā pārrobežu ietekme

Vides pārskata izstrādes laikā nav identificētas iespējamās būtiskas pārrobežu ietekmes, kuras rastos Latgales attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas laikā.

Tipiskākās pārrobežu ietekmes līdz šim ir saistītas ar Daugavas piesārņojumu no Baltkrievijas ražošanas uzņēmumiem. Daugavas baseina apgabala Veļikajas sateces baseina upes plūst Krievijas Federācijas virzienā, taču esošā saimnieciskā aktivitāte šajā reģiona daļā nerada draudus Veļikajas baseina pārrobežu piesārņojumam no Latgales plānošanas reģiona. Savukārt, ieviešot Programmu Veļikajas baseinā nav plānota lielu attīstības centru vai ražotņu izveide, kas varētu radīt pārrobežu ūdeņu piesārņojumu.

Jaunu transporta maģistrāļu un savienojumu izveide, esošo rekonstrukcija vienlaikus ir saistīta ar mūsdienu tehnoloģiju ieviešanu to projektēšanā, transporta līdzekļu ekoloģisko standartu uzlabošanos, kas kopumā ļauj secināt, ka, ieviešot Programmu, neradīsies pārrobežu ietekme uz atmosfēras gaisa kvalitāti.

10. Stratēģiskā novērtējuma veikšanas metodes

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir veikts saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” prasībām.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika veikts, ņemot vērā attīstības plānošanas dokumentos iekļauto informāciju – mērķus, attīstības prioritātes, uzdevumus, pasākumus, izstrādes pamatprincipus, starptautiskos un nacionālos vides aizsardzības mērķus un normatīvo aktu prasības.

Veicot Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, tika lietoti sekojoši pamatprincipi:

- stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, t.i., Vides pārskata gatavošana tika uzsākta agrā plānošanas dokumenta izstrādes stadijā, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums ir izdarāms pēc iespējas agrākā plānošanas sagatavošanas brīdī;
- stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli reģiona plānošanas dokumentu izstrādei, lai novērtētu šajos dokumentos paredzamo pasākumu un aktivitāšu ieviešanas seku ietekmi uz vidi un nodrošinātu iespējamo negatīvo ietekmju novērtējuma iestrādi plānošanas dokumentos.

SIVN Vides pārskata izstrādē izmantotās galvenās metodes ir:

- informācijas analīze – analizēti Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu materiāli, pieejamā vides informācija datu bāzēs, dažādos pārskatos, Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma dokumenti, tā Vides pārskata informācija, reģiona pašvaldību teritoriju plānojumi un cita pieejamā vides informācija, tostarp kartogrāfisko materiālu analīze;
- diskusijas darba grupās - Stratēģijas un Programmas projektu izstrādes gaitā ir notikuši 22 semināri, 2 publikās diskusijas, 40 intervijas, tajās regulāri piedaloties ekspertu darba grupas un reģiona iesaistīto pušu pārstāvjiem, kurās tika izteikti viedokļi arī par šo plānošanas dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi vai būtiskajiem vides aspektiem.

Jāatzīmē, ka Vides pārskata sagatavošanā atsevišķu informācijas avotu (pārskatu, kartogrāfiskā materiāla un citu avotu) analīzē, gadījumos kad informācija bija apkopota pa visu Latviju vai apskatīja citus vides jomā pastāvošos iedalījumus (Dabas aizsardzības pārvaldes informācija, Daugavas upes baseina apgabala apsaimniekošanas plāna informācija) bija grūti identificēt, vai informācija ir vai nav attiecināma uz Latgales plānošanas reģionu. Stratēģijas un Programmas ieviešanā vēlams turpināt reģiona rīcībā uzkrāt informāciju par tā teritoriju.

11. Pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas gaitā plānots sekot līdzi to ieviešanas gaitai, īstenoto pasākumu rezultātiem un efektivitātei. Attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringam informāciju plānots iegūt no valsts Vides monitoringa programmas, kas aptver Latgales plānošanas reģiona teritoriju, kā arī no Stratēģijā un Programmā plānoto pasākumu monitoringa.

11.1. Valsts vides monitoringa programma

Vides monitoringa programma ir apstiprināta ar Vides ministra 2010.gada 19.aprīļa rīkojumu nr.121 "Par vides monitoringa programmu". Vides monitoringa programma 2009.-2012.gadam izstrādāta pamatojoties uz Vides monitoringa pamatnostādņēm 2009.-2012.gadam, kuras apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 11.marta rīkojumu Nr.187 „Par Vides monitoringa programmas pamatnostādņēm 2009.-2012.gadam”.

Programmā noteikts Vides ministrijas padotībā esošo iestāžu – LVĢMC, DAP, LHEI un VVD RDC – veiktā un organizētā monitoringa tīkls, parametri, regularitāte un izmantojamās metodes.

Vides monitoringa programma iedalīta četrās programmās:

1. Gaisa monitoringa programma,
2. Ūdeņu monitoringa programma,
3. Zemes monitoringa programma,
4. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma.

Katra no programmām iedalīta sadaļās saskaņā ar Vides monitoringa programmas pamatnostādņēs 2009.-2012.gadam norādīto struktūru.

Vides monitoringa programmas galvenais uzdevums ir radīt tādu monitoringa informācijas sistēmas struktūru, lai tiktu nodrošināta:

- LR normatīvajos aktos noteikto prasību izpilde;
- ES direktīvu, kā valsts politiskās prioritātes, prasību izpilde;
- Starptautisko konvenciju, kurām Latvija ir pievienojusies, prasību izpilde.

Vides monitoringa programma izstrādāta pamatojoties uz vadlīnijām, normatīviem, tehniskajām prasībām, metodiskajiem norādījumiem u.c. dokumentiem, kas regulē iepriekš minēto dokumentu ieviešanas kārtību.

11.1.1. Atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringa programma

Atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringa programmas ietvaros LVĢMC iegūst datus par atmosfēras gaisa kvalitāti (3.1.apakšpunkts) un par radioaktivitāti gaisā (3.2.apakšpunkts).

Atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringa mērķis ir nodrošināt valsts un starptautiskās vides pārvaldes institūcijas ar informāciju par gaisa kvalitāti pilsētās, tajā skaitā ar informāciju par normatīvu pārsniegšanas gadījumiem.

Latvijā tiek izdalītas 3 tipu novērojumu stacijas: pilsētas fona stacijas, transporta piesārņojuma avotu ietekmes stacijas un lauku fona stacijas

Latgales plānošanas reģionā valsts vides monitoringa atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringa ietvaros Rēzeknē ir plānoti cieta daļiņu (putekļu) PM₁₀ mērījumi, PM_{2.5} mērījumi, kā arī benzola (C₆H₆) provizorisks mērījumi. Bez tam Rēzeknē gaisa kvalitātes novērtēšanai saskaņā ar Direktīvu 2000/69/EK par robežvērtībām benzola un oglekļa oksīda koncentrācijai apkārtējā gaisā papildus piešķirtā finansējuma gadījumā plānots uzsākt nepārtrauktos CO un NO_x.

11.1.2. Ūdens monitoringa programma

Valsts ūdeņu monitoringa programmas ietvaros reģionā tiek noteikts virszemes un pazemes ūdeņu stāvoklis, kā arī lauksaimnieciskās darbības un ar to saistīto piesārņojuma avotu slodzes ietekme uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti.

Virszemes ūdeņu monitoringa mērķis ir iegūt datus, kurus izmantot rīcības plānu izstrādei, lai sasniegtu vismaz labu virszemes ūdeņu stāvokli visos Latvijas ūdensobjektos un novērstu to stāvokļa pasliktināšanos. Virszemes ūdeņu kvalitāte atspoguļo vispārējo vides kvalitāti upju sateces baseinos, un tā izveidojas dažādu faktoru kompleksā iedarbībā.

Daugavas baseinā virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa programmā, kurā tiek veikti bioloģisko un ķīmisko kvalitātes rādītāju mērījumi, iekļauti 66 virszemes ūdensobjekti, 177 ezeri, 29 hidroloģisko novērojumu un  pazemes ūdeņu novērojumu stacijām, kas aptver arī Latgales plānošanas reģiona teritoriju.

11.1.3. Zemes monitoringa programma

No zemes monitoringa programmām Latgales plānošanas reģionā tiek veikts:

- Zemes virsmas apauguma monitorings, kura ietvaros LVĢMC piedalās starptautiskajā CORINE programmā, iegūstot informāciju par zemes apauguma, tai skaitā zemes izmantošanas izmaiņām, un veicot kartēšanu;
- Augsnes radioaktivitātes monitorings, kura ietvaros LVĢMC analizē mākslīgo radionuklīdu koncentrāciju augsnē.

Zemes virsmas apauguma monitoringa mērķis ir nodrošināt valsts un starptautiskās vides pārvaldes institūcijas ar informāciju par zemes apauguma, tajā skaitā zemes izmantošanas izmaiņām. Monitoringa ietvaros tiek apsekota visa Latvijas teritorija, t.sk. Latgales plānošanas reģions iegūstot informāciju par zemes apauguma, tai skaitā zemes izmantošanas, izmaiņām.

Augsnes radioaktivitātes monitoringa mērķis ir sekot mākslīgo radionuklīdu (¹³⁷Cs un ⁹⁰Sr) koncentrācijas izmaiņām augsnē, novērtējot radioaktīvā piesārņojuma izplatīšanās tendences, un iegūt pārskatu par augsnes radioaktivitātes līmeni valstī. Monitoringa uzdevums ir veikt regulārus radioaktīvo vielu (mākslīgo radionuklīdu) izplatības novērojumus augsnē. Šis monitorings divās vietās tiek veikts Daugavpils rajonā Ignalinas AES ietekmes novērtēšanai un valsts nozīmes jonizējoša starojuma objektu ietekmes kontrolei Balvos.

11.1.4. Dabas teritoriju monitorings

Dabas teritoriju monitoringā tiek veikts NATURA 2000 teritorijās, kurās monitoringa veikšanas gaitā iegūto informāciju par sugu populāciju un biotopu platību izmaiņām Natura 2000 vietās apkopo 6 gadu periodā. Beidzoties kārtējam sešu gadu ciklam

(pašreizējais 2007.-2012.gads) tiek veiktas izmaiņas Natura 2000 datu bāzē un monitoringa dati nepieciešami arī, lai sagatavotu ziņojumu EK par Biotopu direktīvas pielikumos esošo sugu un biotopu stāvokli, kā to paredz Biotopu direktīvas 17.pants.

Reizi sešos gados pēc Biotopu direktīvas 23.pantā paredzētā laika posma beigām dalībvalstis sagatavo ziņojumu par to pasākumu īstenošanu, kas veikti saskaņā ar šo direktīvu. Šajā ziņojumā jo īpaši iekļauj informāciju par Biotopu direktīvas 6.panta 1.punktā minētajiem aizsardzības pasākumiem, kā arī novērtējumu par to, kāda ir šo pasākumu ietekme uz I pielikuma dabisko biotopu veidu un II pielikuma sugu aizsardzības statusu, un iekļauj 11.pantā minēto uzraudzības pasākumu galvenos rezultātus. Ziņojumu, kas sagatavots atbilstoši komitejas izstrādātai formai, nosūta EK un dara publiski pieejamu.

Monitorings tiek veikts visās Natura 2000 teritorijās Latvijā, tostarp Latgales plānošanas reģionā.

11.2. Plānošanas dokumentu monitorings

Lai sekotu līdzi attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas gaitai, attīstības procesiem reģionā, ir regulāri jāveic plānošanas dokumentu ieviešanas monitorings, lai iegūtu informāciju par vides stāvokli un ieviesto attīstības pasākumu gaitu, to atbilstību stratēģijā noteiktajiem mērķiem. Reģiona attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka MK noteikumi Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitorings ir instruments, lai konstatētu plānošanas dokumentu ieviešanas ietekmi uz attīstību, t.sk. vidi, lai savlaicīgi novērstu konkrētu pasākumu ieviešanas negatīvas sekas, un, ja nepieciešams pieņemtu atbilstošus lēmumus, papildinot reģiona plānošanas dokumentus.

Stratēģijā ir ietverta sadaļa “Kā izmērīt panākumus?” /ieviešanas uzraudzība/ teikts, ka stratēģijas ieviešanas rezultātus izvērtē, veidojot dialogu ar sabiedrību. Ņemot vērā pašvaldību vadītāju pašvērtējumu, iedzīvotāju viedokli, ekspertu vērtējumu un statistiku. Vērtēti tiek attīstības kvantitatīvie rādītāji, kuri savukārt ir norādīti kā indikatori Programmas konkrētajās apakšprogrammās.

Iedzīvotāju viedokli noskaidro izmantojot e-risinājumus, aptaujas un citas darbības formas. Pašvaldības regulāri izsaka savu viedokli par sasniegto, kā arī priekšlikumus darbības programmu papildināšanai vai izmaiņām. Statistiku apkopo un regulāri aktualizē Latgales plānošanas reģiona administrācija, reģiona padome lemj par nepieciešamajām izmaiņām programmā. Lēmumi tiek balstīti uz profesionālu viedokli, ko izsaka ekspertu kopa (15 cilvēki), kas izvērtē iegūto informāciju un izsaka savu viedokli par plānošanas dokumentu rezultātiem, sasniegumiem, trūkumiem, formulē ieteikumus un priekšlikumus izmaiņām programmā.

Attīstības plānošanas dokumentu pirmajā redakcijā tiek apskatīti 12 – 15 rādītāji, kurus plānots mērīt/vērtēt vienu reizi gadā. Stratēģijā noteikts, ka mēra darbības programmas pēc to galvenajiem (līdz 4) rādītājiem, kas rezultējas 4 stratēģiskajos lielumos – darbs, ienākumi, iedzīvotāji, reģiona ekonomika. Noteikts, ka noteicošais ir lielums “darbs”.

Ieviesto pasākumu vērtēšanai Programmā attiecībā uz vides un dabas teritoriju attīstības jomu papildus valsts monitoringa programmai ietverti šādi vērtēšanai indikatori: zemju apsaimniekošana, neizmantotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība, projektu skaits un apjoms, saglabāta/uzlabota inženierinfrastruktūra, atjaunojamo energoresursu proporcija pašvaldību siltumapgādē, tūristu skaits, tostarp ārvalstu.

12. Kopsavilkums

Vides pārskats sagatavots, balstoties uz likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta 3.daļas prasībām un saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” nosacījumiem.

Vides pārskatā izvērtēta divu Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu – Ilgttermiņa attīstības stratēģijas 25 gadiem un Attīstības programmas 2010. – 2017. gadam iespējamā ietekme uz vidi.

Stratēģija un Programma ir Latgales plānošanas reģiona stratēģiski nozīmīgs dokumenti, kas koncentrē reģiona resursus, pašvaldības un dažādu sabiedrības grupu (uzņēmēji, iestādes, nevalstiskais sektors, iedzīvotāji) darbības un investīcijas saskaņotai un mērķtiecīgai rīcībai, kas vērsta uz Latgales plānošanas reģiona attīstību.

Stratēģija ir plānota balstoties uz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030 prioritātēm „telpiskās attīstības perspektīva” nacionālo interešu teritorijas „Austrumu robeža” ietvaros. Reģiona raksturojuma kontekstā kā reģiona īpaša iezīme ir uzsvērtā nepārveidota vide un dabas vērtību kopums (ezeri, Daugavas ieleja, Rāznas nacionālais parks), kas ir atzīmēts kā reģiona nākotnes kapitāls. Tāpat atzīmēts, ka reģions ir bagāts ar mežiem - viens no svarīgiem dabas resursiem. Stratēģijas galvenais mērķis ir radīt ienākumus visiem Latgales reģiona iedzīvotājiem, kas sasniedzams attīstīt šādus stratēģiskos virzienus “prasmes”, “savienojamība”, “pārvaldība” un “efektīvi uzņēmumi”.

Programma ir Latgales reģiona piedāvājums nākamajam finansēšanas periodam 2014. –2020.g., lai ieviestu horizontālās darbības programmas līdztekus līdzšinējai nozaru plānošanas pieejai. Programma ietver 12 darbības programmas: “Fonds”, “Pārtika”, “Pierobeža” “Skola+”, “Daugavpils” “Pasākumi”, “Sociāli atbildīgā Latgale”, “Savienojumi”, “Attīstības centru tīkls”, “Ezeri”, “Novadu programma” un “Zaļā ekonomika”. Tā ir balstīta vietējās vajadzībās un sadarbībā starp reģiona institūcijām, privāto un nevalstisko sektoru. Latgales plānošanas reģiona Programma ievēro Latgales ilgtermiņa attīstības stratēģiju 2035 g., Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030.g. Posmā līdz 2013.gadam Programma ir pakārtota Vienotā stratēģiskā ietvardokumenta 2007. –2013.g. darbības programmām; aktīvi sekojot nākamā 2014. –2020.g. finansu perioda plānošanai nacionālā līmenī. Programma definē reģiona intereses.

SIVN Vides pārskata izstrādē izmantotās galvenās metodes ir:

- informācijas analīze – analizēti Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu materiāli, pieejamā vides informācija datu bāzēs, dažādos pārskatos, Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma dokumenti, tā Vides pārskata informācija, reģiona pašvaldību teritoriju plānojumi un cita pieejamā vides informācija, tostarp kartogrāfisko materiālu analīze;
- diskusijas darba grupās - Stratēģijas un Programmas projektu izstrādes gaitā ir notikuši 22 semināri, 2 publikās diskusijas, 40 intervijas, tajās regulāri piedaloties ekspertu darba grupas un reģiona iesaistīto pušu pārstāvjiem, kurās tika izteikti viedokļi arī par šo plānošanas dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi vai būtiskajiem vides aspektiem.

Par attīstības plānošanas dokumentu sagaidāmo ietekmi uz vidi šajā pārskatā ir sniegts vispārīgs vērtējums, balstoties uz plānošanas dokumentos iekļautajām programmām, apakšprogrammām un pasākumiem, jo apakšprogrammu izvērsums pasākumu līmenī ir dažāds. Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu ieviešana kopumā atstās pozitīvu ietekmi uz reģiona attīstību, veicinās Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2006. – 2026.g. ieviešanu. Izvērtējot Stratēģijas un Programmas mērķus, stratēģiskos virzienus, attīstības programmā ietvertās apakšprogrammas un pasākumus, secināts, ka tie nav pretrunā ar starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem un prasībām.

Latgales plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentu stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā identificēts, ka ietekme uz vidi ir iespējama Stratēģijas ieviešanas Programmas darbības programmu "Attīstības centru tīkls", "Daugavpils", "Savienojumi". "Latgale ID", "Zaļā ekonomika", "Pārtika" un "Ezeri" īstenošanas gadījumā. Šajā nodaļā turpmāk aprakstīts ietekmes un vidi novērtējums saistībā ar iepriekšminēto apakšprogrammu ieviešanu.

Programmā plānotās aktivitātes nav definētas līdz konkrētu risinājumu līmenim, tajās nav paredzētas alternatīvas to ieviešanai. Tādēļ vides pārskatā nebija iespējams izvērtēt ietekmju būtiskumu un alternatīvos risinājumus. Plānošanas dokumentos ietvertā informācija šobrīd liecina par to, ka plānošanas dokumentu ieviešanai var nebūt būtiska ietekme uz vidi.

Galvenās pozitīvas ilgtermiņa ietekmes uz vidi ir saistītas ar ezeru un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju iesaisti reģiona izaugsmē, tūrisma infrastruktūras attīstību dabas teritorijās un to pieejamības palielināšanu, vides kvalitātes uzlabošanu pilsētās, atbilstoši vides aizsardzības prasībām sakārtojot degradētās un piesārņotās ražošanas teritorijas, veicot pasākumus negatīvo ietekmju samazināšanai un ieviešot jaunas mūsdienīgas tehnoloģijas, ilgtermiņā ūdeņu, īpaši ezeru kvalitātes uzlabošanas, ko radīs bioloģiskās lauksaimniecības saimniecības metožu ieviešana, izklaidētā piesārņojuma samazināšanās no lauksaimniecības zemēm, tūrisma infrastruktūras izveide un sakārtošana pie ezeriem.

Iespējamās negatīvās ietekmes ir lokālas atsevišķu plānoto pasākumu īstenošanas vietās vai to tiešā tuvumā, kur var pieaugt slodze uz apkārtējo vidi, piemēram, izbūvējot vai rekonstrējot autoceļus, to tuvumā var pasliktināties gaisa kvalitāte, pieaugt trokšņu līmeņi, nelielās platībās var tikt iznīcināti aizsargājami biotopi, attīstot tūrisma infrastruktūru, lokāli var pasliktināties ūdens kvalitāte.

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas procesā, izstrādājot konkrētus risinājumus, ir jāievēro vides aizsardzības jomas normatīvo aktu prasības, ja nepieciešams, jāveic sākotnējais IVN, ietekmes uz vidi novērtējums, kura ietvaros tiks un jāparedz pasākumi iespējamo būtisko ietekmju novēršanai, piemērojot videi draudzīgākos risinājumus.

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas gaitā plānots sekot līdzi to ieviešanas gaitai, īstenoto pasākumu rezultātiem un efektivitātei. Attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringam informāciju plānots iegūt no valsts Vides monitoringa programmas, kas aptver Latgales plānošanas reģiona teritoriju, kā arī no Stratēģijā un Programmā plānoto pasākumu monitoringa.

Vides pārskata sabiedriskā apspriešana ir plānota no 2010. gada 08. oktobra līdz 16. novembrim, sabiedriskās apspriešanas sanāksmes notiks 2010.gada 3.novembrī

Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 95, Rēzeknes novada domes lielajā zālē plkst. 10.00 un Daugavpilī, Dobeles ielā 30, Daugavpils novada kultūras centrā plkst.15.00.

Interesenti ar dokumentiem var iepazīties Latgales plānošanas reģiona mājas lapā www.latgale.lv, sadaļā Latgales plānošanas reģions, sabiedriskās apspriedes un mājas lapā www.latgalesstrategija.lv.

Rakstiskus priekšlikumus un atsauksmes par vides pārskata projektu varēs iesniegt līdz 2010.gada 16.novembrim SIA „Grupa 93” vides speciālistei Maritai Nikmane, Kr.Barona ielā 3-4, Rīgā, tālrunis 67217043, vai uz e-pastu: marita@grupa93.lv

Izmantotā literatūra un avoti

1. Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010. – 2015. gadam. Pilnā versija. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2009.
2. Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010. – 2015. gadam. Publiskā versija. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2009.
3. Latgales stratēģija 2035 (Latgales plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības stratēģija 25 gadiem). 1.redakcija.
4. Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 2010. – 2017.g. 1.redakcija
5. Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006. – 2026.g. Paskaidrojuma raksts, grafiskā daļa, pielikumi. Latgales reģiona attīstības aģentūra, 2006.
6. Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums. Vides pārskats. Latgales reģiona attīstības aģentūra, 2006.
7. VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs www.lvgma.gov.lv (datu bāzes, tematiskie pārskati)
8. Dabas aizsardzības pārvalde www.dap.gov.lv (dabas aizsardzības plāni)
9. LR Vides ministrija www.vidm.gov.lv (normatīvie akti)

Pielikumi

10. pielikums Sarakste ar Vides pārraudzības valsts biroju



Latvijas Republikas Vides ministrija

VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJS

Reģ.Nr. 90000628077, Rūpniecības iela 23, Rīga, LV - 1045 (tālrunis: 67321173; fakss: 67321049)

Rīgā, 16 SEPT. 2010 Nr. 7-01/1085

uz 14.09.2010. Nr. 10/129

**SIA „Grupa 93”
Kr.Barona iela 3-4, Rīga, LV-1050**

Par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu

Vides pārraudzības valsts birojs (turpmāk tekstā – Birojs) saņēmis Jūsu vēstuli ar informāciju par Latgales plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības stratēģijas 25 gadiem un attīstības programmas 2010. – 2017. gadam izstrādi un stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanu.

Birojs informē, ka stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma kārtība noteikta likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” V¹ nodaļā un 2004.gada 23.marta Ministru kabineta noteikumos Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk tekstā – MK noteikumi). Plānošanas dokumenta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskatā jāietver informācija atbilstoši MK noteikumu IV daļā noteiktajam. Atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.⁵ panta pirmajā daļā noteiktajam, Vides pārskatā, lai izvairītos no informācijas dublēšanās, iekļauj tikai tādu informāciju, kas nepieciešama attiecīgajā plānošanas stadijā, kā arī izmanto informāciju, kas iegūta iepriekšējās plānošanas stadijās. Atbilstoši MK noteikumu 13.punktā noteiktajam Latgales plānošanas reģiona ilgtermiņa attīstības stratēģijas 25 gadiem un attīstības programmas 2010. – 2017. gadam Vides pārskata projekts komentāru sniegšanai jānosūta:

- Valsts vides dienesta Daugavpils un Rēzeknes reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Veselības inspekcijas atbilstošai struktūrvienībai.

Plānošanas dokumenta izstrādātājam jānodrošina plānošanas dokumenta un Vides pārskata projektu sabiedriskā apspriešana un sabiedriskās apspriešanas sanāksmes organizācija atbilstoši MK noteikumu V nodaļā noteiktajam. Vēršam Jūsu uzmanību uz to, ka paziņojums par sabiedriskās apspriešanas organizēšanu jānosūta arī Birojam elektroniskā veidā ievietošanai Biroja mājas lapā.

Informēšanas kārtība pārrobežu ietekmes gadījumā noteikta MK noteikumu VI daļā. Vēršam Jūsu uzmanību uz to, ka pārrobežu ietekme izvērtējama tajos gadījumos, ja plānošanas dokuments paredz lielu emisiju radošu objektu būvniecību konkrētās teritorijās vai arī paredzamas citas būtiskas pārrobežu ietekmes.

Plānošanas dokumenta monitoringa kārtība noteikta MK noteikumu VIII nodaļā. Saskaņā ar likuma par „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.⁵ panta 6.daļā noteikto, Birojs nosaka monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņus. Iesakām jau plānošanas dokumenta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma gaitā apzināt un Vides pārskatā iekļaut informāciju par indikatorrādītājiem (vēlams kvantitatīviem rādītājiem), kurus turpmāk varētu izmantot plānošanas dokumenta realizācijas ietekmes novērtēšanai un tendenču raksturošanai.

Direktors



A.Lukševics

Zilbere 67770808